

ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΑΗΔΟΝΙΩΝ ΝΕΜΕΑΣ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΔΥΟ ΝΕΩΝ, ΑΣΥΛΗΤΩΝ ΘΑΛΑΜΟΕΙΔΩΝ ΤΑΦΩΝ

Δύο νέοι, ασύλητοι, θαλαμοειδείς τάφοι, οι οποίοι χρονολογούνται στην ύστερη Μυκηναϊκή, την περίοδο δηλαδή των μυκηναϊκών ανακτόρων (περίπου 1400-1200 π.Χ.) αποκαλύφθηκαν κατά το συστηματικό ερευνητικό πρόγραμμα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κορινθίας στο μυκηναϊκό νεκροταφείο Αηδονιών Νεμέας. Ο πρώτος από τους δύο τάφος, ο οποίος διέσωζε την οροφή του θαλάμου, περιείχε δύο πρωτογενείς ταφές και τα οστά από 14 ακόμη άτομα σε ανακομιδές. Ο δεύτερος τάφος δεν διατηρούσε οροφή, η οποία παρουσίαζε καταρρεύσεις ήδη από τη μυκηναϊκή περίοδο, μέσα και πάνω από τις οποίες διαπιστώθηκαν τρεις πρωτογενείς ταφές.

Αμφότεροι οι θαλαμοειδείς τάφοι απέδωσαν πηλίνα αγγεία και ειδώλια, καθώς και άλλα μικροαντικείμενα, όπως κομβία. Τα ευρήματα αυτά αντιπαραβάλλονται προς τα κτερίσματα των τάφων της πρώιμης μυκηναϊκής περιόδου (περίπου 1600-1400 π.Χ.), που ερευνήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια στα Αηδόνια και περιλάμβαναν επιτραπέζια και αποθηκευτικά αγγεία, οπλισμό και αντικείμενα γοήτρου. Οι δύο νέοι, ασύλητοι, μυκηναϊκοί θαλαμοειδείς τάφοι στα Αηδόνια, ανοίγουν τον δρόμο για την κατανόηση της διαχρονικής εξέλιξης της θέσης και τις σχέσεις της με τα ανακτορικά συστήματα των όμορων περιοχών και ιδίως των Μυκηνών.

Τα Αηδόνια, που βρίσκονται στις βορειοδυτικές παρυφές του οιοπεδίου της σύγχρονης Νεμέας ή της Φλυασίας των ιστορικών χρόνων, αποτέλεσαν μείζον κέντρο της περιοχής κατά τη Μυκηναϊκή εποχή (π. 1700-1100 π.Χ.). Τα Αηδόνια έγιναν γνωστά έπειτα από την εκτεταμένη σύληση του μυκηναϊκού νεκροταφείου, πιθανώς τον χειμώνα του 1976-77. Η σωστική ανασκαφή της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας που ακολούθησε (1978-1980, 1986), υπό τη Διεύθυνση της Καλλιόπης Κρυστάλλη-Βότση και την επίβλεψη της Κωνσταντίνα Καζά, έφερε στο φως 20 μυκηναϊκούς τάφους, στην πλειονότητά τους θαλαμοειδείς και οργανωμένους σε μία βασική συστάδα. Πρόκειται για τάφους λαξευμένους στον βράχο, που αποτελούνται από τρία τμήματα, τον δρόμο, την είσοδο (στόμιο) και τον υπόγειο ταφικό θάλαμο. Ελάχιστοι από τους θαλαμοειδείς τάφους των Αηδονιών βρέθηκαν αδιατάρακτοι, ενώ ένας από τους συλημένους διατηρούσε λάκκο που διέσωσε ένα εκπληκτικό σύνολο κοσμημάτων. Τα ευρήματα από τη σωστική ανασκαφή, τεκμηρίωσαν τον συσχετισμό τους με ένα σύνολο μυκηναϊκών κοσμημάτων, που εμφανίστηκε προς πώληση σε αίθουσα τέχνης της Νέας Υόρκης, το 1993.

Η συνεχιζόμενη αρχαιοκαπηλική δραστηριότητα στα Αηδόνια επέβαλε την επανάληψη των ανασκαφών για τη διερεύνηση τάφων,

Αεροφωτογραφία με τον δρόμο και τον θάλαμο των δύο νέων, ασύλητων τάφων στο ανατολικό τμήμα του μυκηναϊκού νεκροταφείου στα Αηδόνια Νεμέας, καθώς και των τάφων της παλιάς ανασκαφής.

ΥΠΠΟΑ / Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας

Ο δρόμος και το σφραγισμένο στόμιο του τάφου που διέσωσε και την οροφή του θαλάμου, περίπου 1400-1300 π.Χ.

ΥΠΠΟΑ / Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας

Ο θάλαμος του τάφου με την πεσμένη οροφή και δύο λάκκους ανοιγμένους στις καταρρεύσεις της μυκηναϊκής περιόδου, περίπου 1300-1200 π.Χ.

που είχαν εν τω μεταξύ συληθεί ή κινδύνευαν με σύληση. Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας, δρομολόγησε ένα νέο, συστηματικό ερευνητικό πρόγραμμα, το 2016, υπό τη Διεύθυνση του Επίκουρου Καθηγητή Αρχαιολογίας στα Πανεπιστήμια του Graz της Αυστρίας και του Trier της Γερμανίας, Κωνσταντίνου Κίτσα, με βασική συνεργάτιδα τη Διευθύντρια στο Κέντρο Νεμέας της Κλασικής Αρχαιολογίας, Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας Berkeley, Kim Shelton. Το νέο πρόγραμμα τεκμηρίωσε τα προηγούμενα χρόνια την ύπαρξη μιας επί πλέον συστάδας τάφων και έφερε στο φως επί πλέον θαλαμοειδείς, στο ύψος της παλαιότερα ερευνημένης συστάδας. Το ανασκαφικό σκέλος της 4ης περιόδου του προγράμματος ολοκληρώθηκε στις 25 Ιουλίου.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

Πήλινα αγγεία, ψευδόστομοι αμφορίσκοι και στενόλαιμη πρόχους, από τον τάφο που διέσωσε και την οροφή του θαλάμου, περίπου 1400-1300 π.Χ.

ΥΠΠΟΑ / Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας

«ΓΚΟΥΡΙΜΑΔΙ» ΚΑΡΥΣΤΟΥ

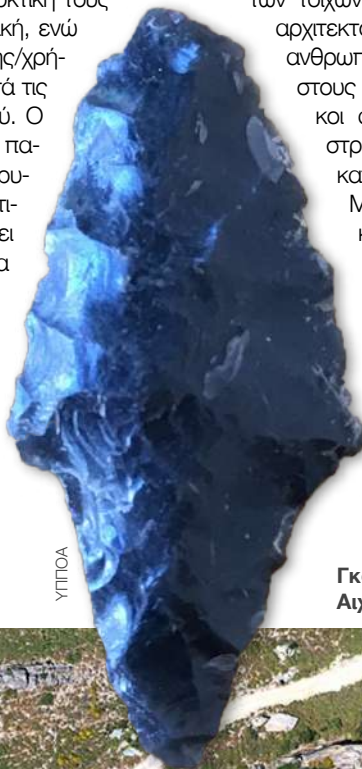
ΣΤΟ ΦΩΣ ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

Ένας σημαντικός προϊστορικός οικισμός αποκαλύπτεται έπειτα από συστηματική ανασκαφική έρευνα δύο ετών στη θέση «Γκουριμάδι», στα περίχωρα της Καρύστου. Ο οικισμός, μία εγκατάσταση που ιδρύθηκε σε μια φυσικά οχυρή θέση, καταλαμβάνει τμήμα του ομώνυμου βραχώδους λόφου που βρίσκεται στα όρια της πεδιάδας του Κατσαρωνίου. Με βάση τα έως τώρα ανασκαφικά τεκμήρια και την προκαταρκτική τους μελέτη, χρονολογείται κυρίως στην Τελική Νεολιθική, ενώ παρουσιάζει αποσπασματικές ενδείξεις κατοίκησης/χρήσης τόσο κατά την Ύστερη Νεολιθική, όσο και κατά τις πρώιμες φάσεις της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού. Ο οικισμός προσφέρει αξιόλογα νέα δεδομένα για τις παραπάνω περιόδους τόσο για την περιοχή της Καρυστίας, όσο και για τον ευρύτερο Αιγαιακό χώρο. Εκτιμάται ότι η συνέχιση της ανασκαφής θα συνεισφέρει στην διασάφηση της προβληματικής έως τώρα μετάβασης από τη Νεολιθική στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού.

Οι εργασίες, που έως τώρα επικεντρώνονται στο πλάτωμα της κορυφής του λόφου και στο νότιο κομμάτι αυτής έχουν αποδώσει ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικά και άλλα ακίνητα κατάλοιπα, καθώς επίσης και πλήθος κινητών ευρημάτων. Συγκεκριμένα, στο πλάτωμα της κορυφής

αποκαλύφθηκαν πολυάριθμοι, ευθύγραμμοι και καμπύλοι, λιθόκτιστοι τοίχοι, οι οποίοι με βάση την στρωματογραφική τους συνάφεια μπορούν να αποδοθούν σε διαφορετικές αρχιτεκτονικές φάσεις της προϊστορικής κατοίκησης. Ο προκαταρκτικός χαρακτηρισμός της μελέτης των καταλοίπων αυτών δεν επιτρέπει ακόμη την διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την συσχέτιση των τοίχων και την απόδοσή τους σε συγκεκριμένους τύπους αρχιτεκτονημάτων, ωστόσο επιβεβαιώνεται η μακρόχρονη ανθρωπογενής κατάληψη του χώρου. Πέρα από τους λιθόκτιστους τοίχους, αναφέρονται επίσης δυο λίθινα θρανία, λάκκοι απόρριψης, η παρουσία ενός εκτεταμένου χωρικά στρώματος από καμένο δομικό πηλό, καθώς και μια κατασκευή, η οποία ίσως είναι φούρνος.

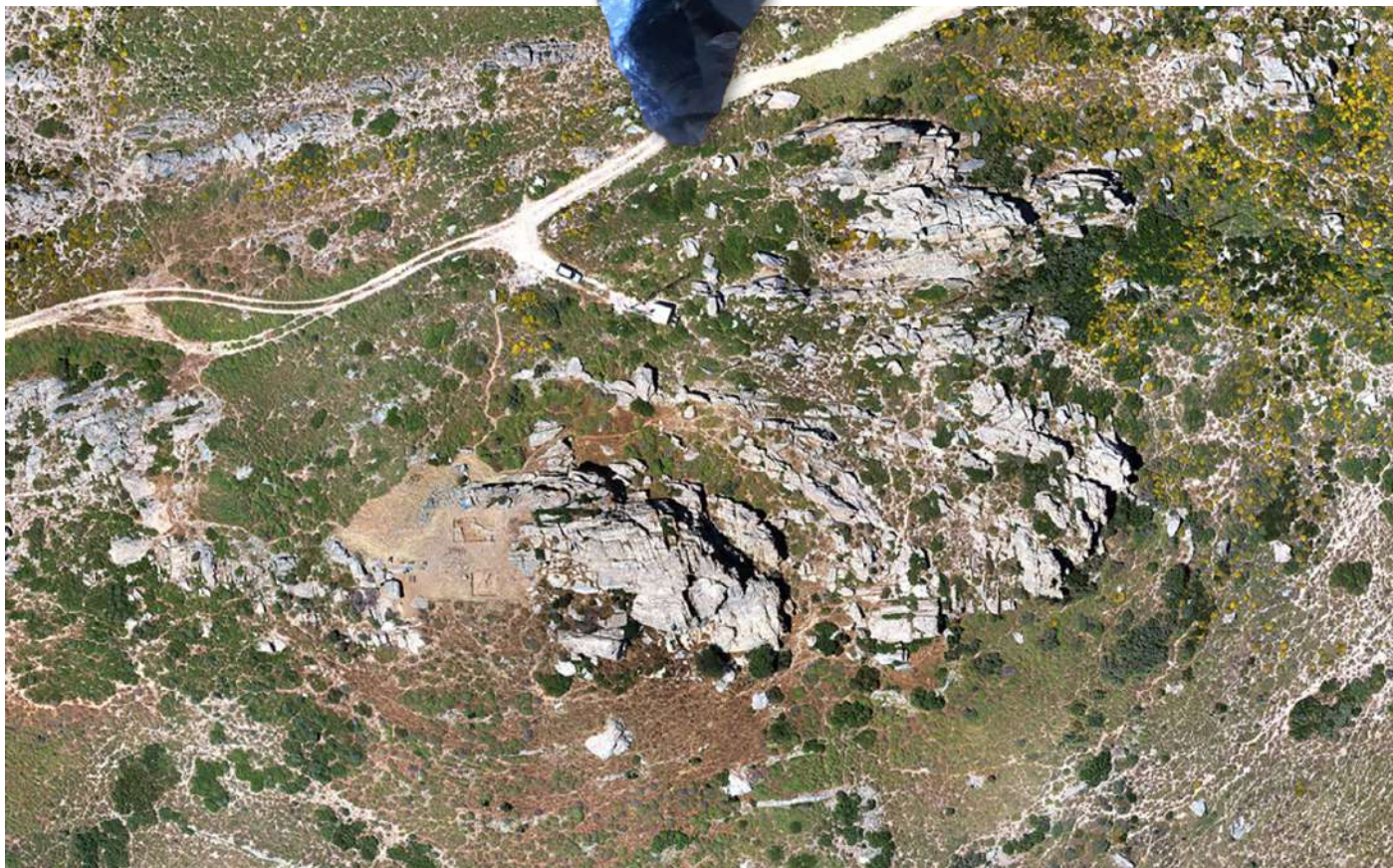
Με βάση την κεραμική, τα παραπάνω αρχιτεκτονικά κατάλοιπα αποδίδονται κυρίως στην Τελική Νεολιθική περίοδο. Σημειώνεται επίσης πως η τομή στο νότιο τμήμα της κορυφής του λόφου δεν έχει αποδώσει ως τώρα σαφή αρχιτεκτονικά ευρήματα. Σε ό,τι αφορά τα κινητά ευρήματα, σε αυτά περιλαμβάνονται κεραμική, δύο πήλινα ανθρωπόμορφα ειδώλια, πήλινα υφαντικά βάρη, εργαλεία λειασμένου και αποκεκρουμένου λίθου, τριπτά λίθινα τέχνηρα, δυο λίθινες διάτρητες χάντρες, σχετικά περιορισμένες ποσότητες από οστά, και άλλα οργανικά

ΥΠΠΟΑ

Γκουριμάδι Καρύστου.

Γκουριμάδι Καρύστου.
Αιχμή βέλους από οψιανό.

ΥΠΠΟΑ

κατάλοιπα. Τέλος, αναφέρεται η παρουσία τεσσάρων τεμαχίων μεταλλικής σκωρίας από το νότιο τμήμα της κορυφής του λόφου.

Η άφθονη, ως προς τον όγκο, κεραμική αποτελείται από αγγεία, των οποίων τα μορφολογικά χαρακτηριστικά και τα διακοσμητικά μοτίβα επιτρέπουν την συγκριτική τοποθέτηση της πλειοψηφίας της ανεσκαμμένης κεραμικής στο τέλος της 5ης και στην 4η χιλιετία π.Χ., παρουσιάζοντας σημαντικές ομοιότητες με το αντίστοιχο υλικό από το σπήλαιο της Αγίας Τριάδας, τη Φτελιά Μυκόνου, την Κεφάλα της Κέας και άλλες θέσεις στο Αιγαίο. Είναι άξια αναφοράς η ογκωδέστατη παρουσία εργαλείων λαξευμένου λίθου από οψιανό Μήγλου, τα οποία αποτελούν την συντριπτική πλειονότητα της συγκεκριμένης κατηγορίας τεχνέργων. Σημειώνεται δε, πως με το πέρας της πρώτης ανασκαφικής περιόδου καταμετρήθηκαν περισσότερα από 5.000 θραύσματα οψιανού.

Πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα, η παρουσία 130 και πλέον αιχμών βελών από το ίδιο υλικό, που αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα αντίστοιχα σύνολα που έχουν βρεθεί οπουδήποτε στον ελλαδικό χώρο. Η κατά χώραν παρουσία του συνόλου της παραγωγικής αλυσίδας της συγκεκριμένης λιθοτεχνίας υποδηλώνει την σημαντική θέση του οικισμού σε περιφερειακά δίκτυα διακίνησης και παραγωγής εργαλείων από οψιανό Μήγλου, και επιβεβαιώνει την

σημαντικότητα της συγκεκριμένης δραστηριότητας στην οικονομία του οικισμού. Συνοψίζοντας, τα αποτελέσματα του ερευνητικού προγράμματος περιγράφουν έναν σημαντικό προϊστορικό οικισμό με μακρόχρονη κατοίκηση και διαδοχικές αρχιτεκτονικές φάσεις. Αυτές διατρέχουν τρεις διαφορετικές χρονολογικές περιόδους, με ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες σχετικά με την οικονομία του οικισμού και την θέση του σε δίκτυα ανταλλαγών, παραγωγής, και διακίνησης οψιανού.

Η ανασκαφική έρευνα πραγματοποιείται υπό την αιγίδα και τη χρηματοδότηση του Νορβηγικού Ινστιτούτου Αθηνών, με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Αιγαιακής Προϊστορίας (INSTAP). Η έρευνα διεξάγεται υπό την διεύθυνση του Δρος Zarko Tankosic, και την συνδιεύθυνση των Δρ Φάνη Μαυριδίη και Δρ Πασχάλη Ζαφειριάδη και υπό την εποπτεία της ΕΦΑ Ευβοίας με την επίβλεψη της Προϊσταμένης Δρ Αγγελικής Γ. Σίμωσι και των αρχαιολόγων Κωνσταντίνου Μπουκάρρα και Φανής Σταυρουλάκη. Η πολυμελής διεπιστημονική ομάδα του προγράμματος απαρτίζεται από αρχαιολόγους διαφόρων ειδικοτήτων.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΞΩΜΠΟΥΡΓΟ ΤΗΝΟΥ

ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΣΤΗΛΕΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Σημαντικός αριθμός επιτύμβιων στηλών, πρωτότυπων έργων των Κλασικών χρόνων, με ανάγλυφη διακόσμηση εξαιρετικής τέχνης σε ορισμένες από αυτές, αποκαλύφθηκε κατά την ανασκαφή του Πανεπιστημίου Αθηνών στο νεκροταφείο των Κλασικών Χρόνων στο Ξώμπουργκο της Τήνου. Η σημασία αυτών των γλυπτών είναι μεγάλη, καθώς παρέχουν πληροφορίες για την κατανόηση της κλασικής γλυπτικής της Τήνου. Ως υψηλής ποιότητας έργα, αποτελούν κρίκο ανάμεσα στην ιστορία της αρχαίας γλυπτικής και της παράδοσης της σύγχρονης τηνιακής γλυπτικής. Ο χώρος του νεκροταφείου βρίσκεται στις νότιο-ανατολικές υπώρειες του λόφου του Ξώμπουργου και αντιπροσωπεύει το κύριο νεκροταφείο των Κλασικών Χρόνων για τον αρχαίο οικισμό που αναπτυσσόταν στη δυτική και νότια κλιτύ του λόφου. Ο οικισμός, που ιδρύθηκε οχυρωμένος με ένα κυκλώπειο τείχος λίγο πριν το 1000 π.Χ. ως «οικισμός καταφύγιο», αναπτύχθηκε σταδιακά και επεκτάθηκε στη νότια κλιτύ του λόφου και αποτέλεσε τον σημαντικότερο οικισμό της Τήνου και βασικό οικονομικό και πολιτικό κέντρο του νησιού μέχρι την εγκατάλειψή του στο τέλος του 4ου αι. π.Χ.

Το νεκροταφείο αναπτύσσεται σε δύο διαδοχικά άνθηρα του λόφου εκατέρωθεν ταφικής οδού που οδηγούσε στον οικισμό. Οι τάφοι που έχουν αποκαλυφθεί έως τώρα στο κάτω άνθηρο είναι κυρίως κεραμοσκεπείς. Υπάρχουν και κιβωπίοσημοι, καθώς και δύο σαρκοφάγοι (μία πήλινη και μία λίθινη) και αρκετοί εγχυτρισμοί (κυρίως νηπίων). Ανάμεσα στους τάφους υπήρχαν εναγιστικές πυρές. Οι νεκροί ήταν ενταφιασμένοι με λίγα κτερίσματα, συνήθως αγγεία

εισηγμένα από την Αττική. Η σήμανση των τάφων σε αυτό το άνθηρο γινόταν με απλούς ανεπεξέργαστους λίθους.

Αντίθετα, στο άνω άνθηρο υπήρχε κατά μήκος της ταφικής οδού μια σειρά κτιστών, πολυτελών κατασκευών διαφόρων τύπων για τη στήριξη ταφικών μνημείων. Ένας μικρός αριθμός επιτύμβιων

στηλών που είχαν βρεθεί παλαιότερα στην περιοχή αποδίδονται στο νεκροταφείο, όμως για πρώτη φορά φέτος βρέθηκε ένας ικανός αριθμός επιτύμβιων στηλών στον χώρο του νεκροταφείου. Όλες βρέθηκαν σε ένα στρώμα καταστροφής του 4ου αι. π.Χ., σπασμένες και πεταμένες, με την κύρια όψη στο έδαφος. Ορισμένες είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την ιστορία της τηνιακής γλυπτικής, όπως μία στήλη με ανάγλυφη παράσταση γυμνού νέου από την οποία σώζεται μόνον το κάτω τμήμα και μία άλλη με παράσταση γυμνού γενειοφόρου και πιθανότατα αφηρωϊσμένου άνδρα που συνοδεύεται από μικρό «παίδα» (τον συνήθως ερμηνευόμενο ως δούλο) που κρατά πτηνό. Πρόκειται για έργο εξαιρετού γλύπτη κατασκευασμένη σε τηνιακό μάρμαρο που αποκόπτεται εύκολα σε επίπεδες επιφάνειες («φυλλιάτικο») και ίσως για αυτό το πρόσωπο του ανδρός βρέθηκε λίγο πιο πέρα από τη στήλη. Την ανασκαφή διευθύνει η ομότιμη καθηγήτρια Νότα Κούρου.

Επιτύμβια στήλη με παράσταση αφηρωϊσμένου άνδρα με τον δούλο του (4ος αι. π.Χ.).

ΚΟΥΤΡΟΥΛΟΥ ΜΑΓΟΥΛΑ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΜΝΗΜΕΙΑΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ, ΚΛΕΙΣΤΩΝ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ ΚΛΙΒΑΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΩΝ ΤΑΦΡΩΝ

Συμπληρώθηκε, την περασμένη βδομάδα, με εντυπωσιακά και ιδιαίτερα σημαντικά αποτελέσματα η δέκατη ανασκαφική περίοδος του Προγράμματος Αρχαιολογίας και Αρχαιολογικής Εθνογραφίας της Κουτρουλού Μαγούλας. Ο τεχνητός γήλοφος της Κουτρουλού Μαγούλας, εντός των ορίων του χωριού Βαρδαλή και κοντά στο Νέο Μοναστήρι Φθιώτιδας, έχει έκταση περίπου 37 στρέμματα και ύψος 6,6 μ. περίπου. Ουσιαστικά πρόκειται για οικισμό που κατοικήθηκε στη Μέση Νεολιθική (6000-5800 π.Χ. περίπου), ενώ κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού (15ος-14ος αι. π.Χ.) και κατά τον 12ο αιώνα π.Χ. χρησιμοποιήθηκε για ταφές. Ανάμεσα στα φετινά ευρήματα διακρίνεται η ολοκλήρωση της αποκάλυψης ενός εντυπωσιακού κτηρίου της Μέσης Νεολιθικής, το οποίο βρέθηκε στο ψηλότερο σημείο του οικισμού.

Οι πέτρινοι τοίχοι του έχουν διαστάσεις εξωτερικά 9,50x8,50 μ. περίπου, καθιστώντας το ένα από τα μεγαλύτερα αυτής της εποχής που έχουν βρεθεί στον ελλαδικό χώρο. Για τους τοίχους του χρησιμοποιήθηκαν πέτρες πάνω από ένα μέτρο ύψος, σε

αντίθεση με τα άλλα κτήρια του οικισμού. Το μεγάλο αυτό, μάλλον κοινοτικό και ίσως και μνημειακό για την εποχή κτήριο, είχε ακόμη έναν εξωτερικό, εντυπωσιακό τοίχο αντιστήριξης. Σε ανώτερο επίπεδο και στον ίδιο περίπου χώρο κτίστηκε αργότερα ένα ακόμη κτήριο. Ο ρόλος και η χρήση του κτηρίου είναι ακόμη άγνωστα. Φαίνεται ότι χρησιμοποιήθηκε για πολλά χρόνια και ότι υπέστη σειρά από επισκευές και τροποποιήσεις. Σε κάποιες από τις φάσεις του, στο κτήριο συμβίωναν άνθρωποι και οικόσιτα ζώα.

Ένα συγκρότημα κλειστών κεραμικών κλιβάνων το οποίο βρέθηκε στις παρυφές του οικισμού και το οποίο είχε υποστεί καύση είναι ένα ακόμη σημαντικό εύρημα. Ένας από τους κλιβάνους διατηρεί πολύ καλά το δάπεδο και μέρος των τοίχων του που ήταν επιχρισμένοι με κονίαμα, όπως πιθανόν και η θόλος του. Ο κλιβανός εδραζόταν σε πήλινη επιχρισμένη πλατφόρμα. Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν κεραμικά αγγεία που είχαν υποστεί ατελή καύση. «Το σημαντικό και σπάνιο αυτό εύρημα μαρτυρεί την εξειδικευμένη τεχνολογική γνώση των Νεολιθικών κατοίκων του οικισμού», δήλωσε η Νίνα Κυπαρίσση-Αποστολικά η οποία συνδιευθύνει την ανασκαφή

Ένας από τους κλιβάνους που ανακαλύφθηκε.

Yannis Hamilakis

Κτήριο KM 1.

Foils Ifantidis

Κτήριο KM 2.

Foils Ifantidis

με τον καθηγητή Δρ Γιάννη Χαμηλάκη (Πανεπιστήμιο Μπράουν, ΗΠΑ). Τέλος, οι φετινές ανασκαφές απέδειξαν, πέραν πάσης αμφιβολίας, ότι ο οικισμός περιβαλλόταν από περιμετρικές τάφρους, μεγάλα, μάλλον κοινοτικά έργα με πολλές κοινωνικές, συμβολικές, και πρακτικές λειτουργίες. Αποκαλύφθηκε, κατά τις φετινές ανασκαφές, ένα τμήμα μιας τέτοιας μεγάλης τάφρου, σε βάθος 4 μ. περίπου από τη σημερινή επιφάνεια. Φαίνεται ότι το αρχικό βάθος του ήταν περίπου 2 μ., ενώ το πλάτος του τουλάχιστον 4 μ., και σε άλλα σημεία πολύ μεγαλύτερο.

Οι κάτοικοι της Νεολιθικής είχαν κόψει το φυσικό υπόβαθρο και δημιούργησαν σκαλοπάτια, εντός της τάφρου, για να διευκολύνουν το σκάψιμο αλλά και για να μπορούν να πάρουν νερό απ' αυτό ή ίσως και πηλό. *«Δεδομένου του μεγέθους του οικισμού, ο χρόνος και η προσπάθεια που επενδύθηκε στη δημιουργία και τη συντήρηση αυτών των τάφρων είναι εντυπωσιακά. Τα έργα αυτά θα συνιστούσαν ένα κεντρικό στοιχείο στην υλική και κοινωνική ζωή της κοινότητας»*, δήλωσε ο Γιάννης Χαμηλάκης. Η ανασκαφική έρευνα απέδωσε από την ίδια θέση και αρκετά πήλινα ειδώλια όπως και ομοιώματα οικίσκων, που προστέθηκαν στην ήδη εντυπωσιακή -σε αριθμό και ποικιλία- συλλογή ειδωλίων που ξεπερνά τα 400. Με παράσταση δίπλα στις τομές, την οποία παρακολούθησαν περίπου 200 κάτοικοι της περιοχής, έκλεισε η ανασκαφική περίοδος. Ο τίτλος της ήταν «Γυναίκα», ένα έργο που συνδύασε αρχαιολογικές ερμηνείες με σημερινές αναφορές στη σχέση των φύλων. Συνεχίστηκε και φέτος η συστηματική έρευνα αρχαιολογικής εθνογραφίας. Είναι ένα πρόγραμμα που ξεκίνησε επίσημα το 2010 ως συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Φθιώτιδας και Ευρυτανίας και του Πανεπιστήμιο Μπράουν και με διετή συμμετοχή του Πανεπιστημιακού Κολλεγίου Λονδίνου (UCL) με επικεφαλής τον Δρ Βασίλη Τσάμη.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

Η παλαιoανθρωπολόγος Κατερίνα Χαρβάτη κρατώντας το κρανίο «Απήδημα 1» .

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΠΗΔΗΜΑ ΜΑΝΗΣ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΥ ΚΡΑΝΙΟΥ *HOMO SAPIENS* ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ένα κρανίο που βρέθηκε σε σπήλαιο στη νότια Ελλάδα είναι το παλαιότερο απολιθωμά του *Homo Sapiens* που ανακαλύφθηκε ποτέ στην Ευρώπη, σύμφωνα με όσα ανακοίνωσαν επιστήμονες. Μέχρι τώρα, τα πρώτα δείγματα των σύγχρονων ανθρώπων που είχαν βρεθεί στην Ευρώπη ήταν ηλικίας μικρότερης των 45.000 ετών. Το κρανίο που βρέθηκε στο σπήλαιο Απήδημα, στη Μάνη, είναι σχεδόν πέντε φορές παλαιότερο, καθώς χρονολογείται πάνω από 210.000 χρόνια, σύμφωνα με ερευνητές. Την ανακοίνωση για τη σημαντική ανακάλυψη έκανε μια ομάδα Ελλήνων και ξένων επιστημόνων. Το εύρημα πιθανόν να αναδιαμορφώσει την ιστορία του πώς ο άνθρωπος εξαπλώθηκε στην Ευρώπη και μπορεί να αναδιαμορφώσει τις θεωρίες σχετικά με την ιστορία του είδους μας.

Το σύμπλεγμα σπηλαίων «Απήδημα» βρίσκεται στη βάση του παράκτιου κρημνώδους μετώπου της Μάνης που εκτείνεται μεταξύ των όρμων Διρού και Λιμενίου στη Λακωνία και είναι τόπος όπου έχουν ανακαλυφθεί σημαντικά αρχαιολογικά και ανθρωπολογικά ευρήματα. Ένα δεύτερο κρανίο, βρέθηκε στο ίδιο σπήλαιο της Πελοποννήσου και εκτιμάται ότι είναι τουλάχιστον 170.000 ετών, διαθέτει χαρακτηριστικά Νεάντερταλ. Τα δύο κρανία είχαν ανακαλυφθεί στο σπήλαιο της Μάνης στο τέλος της δεκαετίας του 1970, στη διάρκεια ερευνών του Ανθρωπολογικού Μουσείου της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Όμως έως τώρα δεν είχαν μελετηθεί διεξοδικά και είχαν παραμείνει σχετικά άγνωστα, παρά τη μεγάλη σπουδαιότητα τους, όπως τώρα γίνεται αντιληπτό

με μεγάλη καθυστέρηση. Οι ερευνητές από τη Γερμανία, την Ελλάδα και τη Βρετανία, με επικεφαλής την διακεκριμένη Ελληνίδα παλαιoανθρωπολόγο Κατερίνα Χαρβάτη του Κέντρου Σένκενμπεργκ για την Ανθρώπινη Εξέλιξη και το Παλαιοπεριβάλλον του Πανεπιστημίου Έμπερχαρντ Καρλς του Τίμπινγκεν, που έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό «Nature», μελέτησαν για πρώτη φορά συγκριτικά τα δύο κρανία, γνωστά ως «Απήδημα 1» και «Απήδημα 2». Χρησιμοποίησαν σύγχρονες μεθόδους απεικόνισης και χρονολόγησης και έκπληκτοι έφεραν στο φως τα νέα στοιχεία. Όπως δήλωσε η κα Χαρβάτη, «τα αποτελέσματα της έρευνάς μας δείχνουν την σημαντικότητα του Ελλαδικού χώρου για την ανθρώπινη εξέλιξη. Έχουμε τον αρχαιότερο σύγχρονο άνθρωπο εκτός Αφρικής, που μεταφέρει την άφιξη του *Homo sapiens* στην Ευρώπη περισσότερο από 150 χιλιάδες χρόνια νωρίτερα απ' ό,τι νομίζαμε μέχρι τώρα. Η δουλειά αυτή είναι αποτέλεσμα 25 χρόνων έρευνάς μου στην Αφρική, στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα. Ως Ελληνίδα, εύχομαι η έρευνα στην Ελλάδα να συνεχιστεί, καθώς πιστεύω ότι η χώρα μας έχει ακόμα πολλά να δώσει στο χώρο της παλαιoανθρωπολογίας».

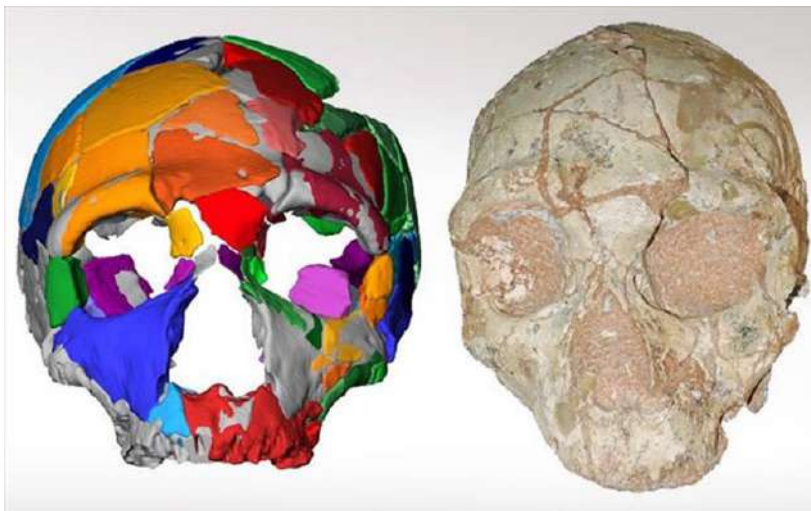
Η ερευνητική ομάδα, η οποία έκανε, μεταξύ άλλων, εικονική ανακατασκευή των κατεστραμμένων τμημάτων των κρανίων, διεξήγαγε συγκρίσεις με άλλα ανθρώπινα απολιθώματα και χρησιμοποίησε μία υψηλής ακριβείας ραδιομετρική μέθοδο χρονολόγησης, προκειμένου να καθορίσει την ηλικία των δύο κρανίων. Το «Απήδημα 2», που βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση,

εμφανίζει τα χαρακτηριστικά Νεάντερταλ, ενώ το «Απήδημα 1» δεν έχει καθόλου τέτοια γνωρίσματα, αλλά συνδυάζει σύγχρονα και πρωτόγονα χαρακτηριστικά, τα οποία -κατά τους επιστήμονες- το κατατάσσουν στην οικογένεια του *Homo sapiens*.

Οι ερευνητές εκτιμούν ότι στο σπήλαιο Απήδημα έζησαν δύο ομάδες, ένας πρώιμος πληθυσμός *Homo sapiens*, που στη συνέχεια αντικαταστάθηκε από ένα πληθυσμό Νεάντερταλ, οι οποίοι προϋπήρχαν στην ευρύτερη περιοχή της νότιας Ελλάδας. Με τη σειρά τους, οι Νεάντερταλ αντικαταστάθηκαν από προγόνους του σύγχρονου ανθρώπου της Ανώτερης Παλαιολιθικής περιόδου, η πιο πρώιμη παρουσία των οποίων στην περιοχή χρονολογείται πριν περίπου 40.000 χρόνια.

Η ανακάλυψη για την παλαιότητα του κρανίου «Απήδημα 1» και η εκτίμηση ότι ανήκει στον *Homo sapiens*, ενισχύει την άποψη ότι οι πρόγονοι των σημερινών ανθρώπων εξαπλώθηκαν από την Αφρική προς την Ευρώπη και την Ασία νωρίτερα από ό,τι συνήθως πιστεύεται. Η Νοτιοανατολική Ευρώπη γενικότερα και ειδικότερα η περιοχή της σημερινής Ελλάδας αποτέλεσε σημαντικό διάδρομο για την εξάπλωση των πρώτων αυτών «μεταναστών» από την Αφρική. Η νέα μελέτη, σύμφωνα με τους ερευνητές, ενισχύει επίσης τη θεωρία ότι δεν υπήρξε μόνο μία «έξοδος» από την μαύρη ήπειρο, αλλά πολλές. «Το Απήδημα 2 είναι περίπου 170.000 ετών. Θα λέγαμε ότι ήταν ένας Νεάντερταλ», λέει η Κατερίνα Χαρβάτη. «Προς μεγάλη μας έκπληξη, το Απήδημα 1 είναι ακόμα παλαιότερο, ηλικίας περίπου 210.000 ετών, αλλά δεν έχει κανένα χαρακτηριστικό Νεάντερταλ». Αντιθέτως, η μελέτη ανέδειξε μια μίξη σύγχρονων ανθρώπων και αρχαϊκών χαρακτηριστικών, παραπέμποντας σε έναν πρώιμο *Homo sapiens*. «Τα ευρήματά μας υποδηλώνουν ότι τουλάχιστον δύο ομάδες ανθρώπων ζούσαν στην περιοχή της Νοτίου Ελλάδας κατά την Μέση Γλειστοκάινο εποχή: ένας πρώιμος πληθυσμός *Homo sapiens* και, αργότερα, μία ομάδα Νεάντερταλ», εξηγεί η Χαρβάτη. Αυτό στηρίζει την υπόθεση ότι οι πρώιμοι σύγχρονοι άνθρωποι πραγματοποίησαν πολλές φορές εξορμήσεις πέραν της Αφρικής, στην οποία και πρωτοεμφανίστηκαν.

«Το κρανίο Απήδημα 1», όπως ανέφερε, «δείχνει ότι μια πρώτη διασπορά συνέβη νωρίτερα απ' ό,τι πιστεύαμε, καθώς και ότι εξαπλώθηκε πολύ περισσότερο γεωγραφικά, έως και στο εσωτερικό της Ευρώπης. Εικάζουμε ότι, όπως και στην Εγγύς Ανατολή, ο πρώιμος σύγχρονος άνθρωπος πληθυσμός, που αντιπροσωπεύεται από το Απήδημα 1, πιθανώς αντικαταστάθηκε από τους Νεάντερταλ, η παρουσία των οποίων στη Νότια Ελλάδα είναι σαφώς τεκμηριωμένη, λαμβάνοντας υπόψιν και το κρανίο Απήδημα 2 από την ίδια τοποθεσία». Ωστόσο, και οι Νεάντερταλ με τη σειρά τους αντικαταστάθηκαν από τους σύγχρονους ανθρώπους. Κατά την Ανώτερη Παλαιολιθική περίοδο, περίπου 40.000 χρόνια πριν, οι νεοαφιχθέντες σύγχρονοι άνθρωποι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Η παρουσία τους επιβεβαιώνεται από την ανασκαφή λεπτοδουλεμένων λίθινων εργαλείων και άλλων ευρημάτων. Από την άλλη, οι Νεάντερταλ εξαφανίστηκαν περίπου την ίδια περίοδο. «Αυτή η ανακάλυψη υπογραμμίζει τη σημασία της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στην εξέλιξη του ανθρώπου», τόνισε η κα Χαρβάτη. Οι επιστήμονες επεσήμαναν τις λιγότερες γνώσεις που ακόμη υπάρχουν για τα ανθρώπινα απολιθώματα στη νοτιοανατολική Ευρώπη και τη σημασία της Ελλάδας

Κατερίνα Χαρβάτη

Τα Κρανία Απήδημα 1 (άνω) και 2 (κάτω).

Κατερίνα Χαρβάτη

για την κατανόηση της ανθρώπινης εξέλιξης και των πρώτων μεταναστευτικών κινήσεων. Έτσι, σχεδιάζουν περαιτέρω μελέτες του ανευρεθέντος υλικού στο σπήλαιο Απήδημα, το οποίο ήδη εθεωρείτο σημαντικό στην εξέλιξη του ανθρώπινου είδους και απέκτησε επιπρόσθετη αξία υπό το φως των νέων ανακαλύψεων.

Το σπήλαιο ανεσκάφη στις δεκαετίες του 1970-80 από ερευνητές του Μουσείου Ανθρωπολογίας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, αποφέροντας σημαντικά ευρήματα που φιλοξενούνται στο Μουσείο, το οποίο ιδρύθηκε το 1886 και είναι ένα από τα παλαιότερα του είδους του στην Ευρώπη. Η νέα έρευνα πραγματοποιήθηκε με χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας στην Κ. Χαρβάτη, καθώς και του Γερμανικού Ερευνητικού Ιδρύματος (DFG). Σχεδόν παράλληλα, δημοσιεύθηκε μια άλλη επιστημονική μελέτη από ερευνητές του Εθνικού Κέντρου Ερευνών της Γαλλίας (CNRS), που εξέτασαν και αυτοί τα δύο κρανία από το σπήλαιο Απήδημα, καταλήγοντας σε ένα διαφορετικό συμπέρασμα, ότι αυτά αντιπροσωπεύουν μια μεταβατική φάση ανάμεσα στον Ευρωπαίο «Ορθό άνθρωπο» (*Homo erectus*) και στους Νεάντερταλ, κάτι με το οποίο όμως δεν συμφωνεί η ερευνητική ομάδα υπό την Κ. Χαρβάτη.

Πηγή: NYT/ΑΠΕ-ΜΠΕ

ΜΑΥΡΟΠΗΓΗ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΑΣΥΛΗΤΟ ΤΑΦΟ ΤΟΥ 1ου ΑΙ. Π.Χ ΕΦΕΡΕ ΣΤΟ ΦΩΣ Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΑΠΑΝΗ

Μοναδικό για τον βορειοελλαδικό χώρο θεωρείται το εύρημα της χάλκινης νεκρικής κλίνης που εντοπίστηκε σε ασύλητο τάφο κατά τη διάρκεια ανασκαφής στη Μαυροπηγή Κοζάνης. Σε σχετική ανακοίνωση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κοζάνης σημειώνεται: «Κατά τη διάρκεια των εν εξελίξει ανασκαφών της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κοζάνης στο λιγνιτωρυχείο Μαυροπηγής, της ΔΕΗ Α.Ε., εντός του εν μέρει κατεδαφισθέντος σύγχρονου οικισμού της Μαυροπηγής, συγκεκριμένα κάτω από τη θεμελίωση οικίας, αποκαλύφθηκε λακκοειδής τάφος, των υστεροελληνιστικών χρόνων (προς τα τέλη του 1ου αι. π.Χ.), με πλούσια κτερίσματα. Ο τάφος εντοπίστηκε ασύλητος από την αρχαιότητα και αδιατάρακτος από τη σύγχρονη δόμηση.

Είναι ορθογώνιος, στον τύπο του λακκοειδούς, ενώ δεν μπορούμε να γνωρίζουμε εάν έφερε κάποιο είδος κάλυψης. Πρόκειται για γυναικεία ταφή. Η νεκρή ήταν τοποθετημένη πάνω σε περίτεχνη χάλκινη νεκρική κλίνη, με προσανατολισμό Β-Ν. Ήταν κτερισμένη με πέντε πήλινα αγγεία (μυροδοχεία και αμφορέα) και ένα γυάλινο, καθώς και κάποια άλλα μικροαντικείμενα. Στην κεφαλή της διατηρήθηκαν χρυσά ελάσματα που πιθανόν κοσμούσαν κάποιο ύφασμα ή κόσμημα κεφαλής από άλλο υλικό. Στο στόμα

της βρέθηκε πεπλεγμένο χρυσό έλασμα –πιθανόν επιστόμιο, ενώ πάνω στο δεξί της χέρι διατηρήθηκαν χρυσές ίνες και μικρό χρυσό αντικείμενο, πιθανόν από διακοσμημένο ύφασμα.

Η ανασκαφή στην περιοχή είναι σε εξέλιξη. Σημειώνουμε, ωστόσο, τη μοναδικότητα του ευρήματος της χάλκινης νεκρικής κλίνης, για τον βορειοελλαδικό τουλάχιστον χώρο και ως ακέραιο αντικείμενο για το σύνολο του ελλαδικού χώρου, σύμφωνα με τα διαθέσιμα δημοσιευμένα αρχαιολογικά δεδομένα, που αναφέρονται μόνο σε κτιστές ή λαξευτές κλίνες. Παράλληλα, το εύρημα παρέχει πολύτιμες πληροφορίες όχι μόνο για την επίπλωση της περιόδου στην περιοχή και το ανεπτυγμένο επίπεδο της μεταλλοτεχνίας, αλλά και για τα ταφικά έθιμα και την κοινωνική διαστρωμάτωση του οικισμού στον οποίο ανήκει η ταφή.

Θεωρούμε πολύ πιθανή τη σύνδεσή της με τον σημαντικό και ανασκαμμένο εν μέρει τη δεκαετία του '80 ελληνιστικό οικισμό στη θέση Κάστρο, στον οποίο φαίνεται να ανήκουν και τα οικιστικά και άλλα ταφικά κατάλοιπα που φέρνει σταδιακά τα τελευταία χρόνια στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη στην επέκταση του λιγνιτωρυχείου Μαυροπηγής».

Πηγή: ΕΦΑ Κοζάνης

Η ασύλητη ταφή στη Μαυροπηγή Κοζάνης.

ΕΦΑ Κοζάνης / ΥΠΠΟΑ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΑΦΟΥ

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου ανακοίνωσε τη λήξη της 14ης ετήσιας έρευνας πεδίου του Πανεπιστημίου Κύπρου στην Παλαίπαφο. Οι ανασκαφές του 2019 διεξήχθησαν μεταξύ Μαΐου και Ιουνίου 2019, και επικεντρώθηκαν στο οροπέδιο του Χατζηαππουλλά, ένα χιλιόμετρο ανατολικά του ιερού της Αφροδίτης στα Κούκλια. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του προγράμματος ανάλυσης τοπίου, που υλοποιείται από το 2006 υπό τη διεύθυνση της καθηγήτριας Μαρία Ιακώβου, και έφερε στο φως νέα και άγνωστα μνημεία, το οροπέδιο Χατζηαππουλλάς ήταν η ακρόπολη, δηλαδή το διοικητικό-οικονομικό κέντρο της βασιλικής δυναστείας της Πάφου στην Κυπρο-Κλασική περίοδο (5ος-4ος αι. π.Χ.).

Αν και η σημασία του μνημειακού παραγωγικού-αποθηκευτικού συμπλέγματος που ανασκάπτεται τα τελευταία 10 χρόνια στη βόρια πλευρά του οροπεδίου παραμένει αδιαμφισβήτητη, το σημαντικότερο εύρημα των φετινών ανασκαφών είναι η επιγραφή, η οποία εντοπίστηκε πάνω σε ένα μικρό και, κατά τα άλλα, ασήμαντο όστρακο. Γραμμένη στο ελληνικό συλλαβάριο της Κύπρου με μελανή χρωστική ουσία, η επιγραφή, η οποία διαβάστηκε αυθημερόν από τη συνεργάτη του προγράμματος, Δρα Άρτεμη

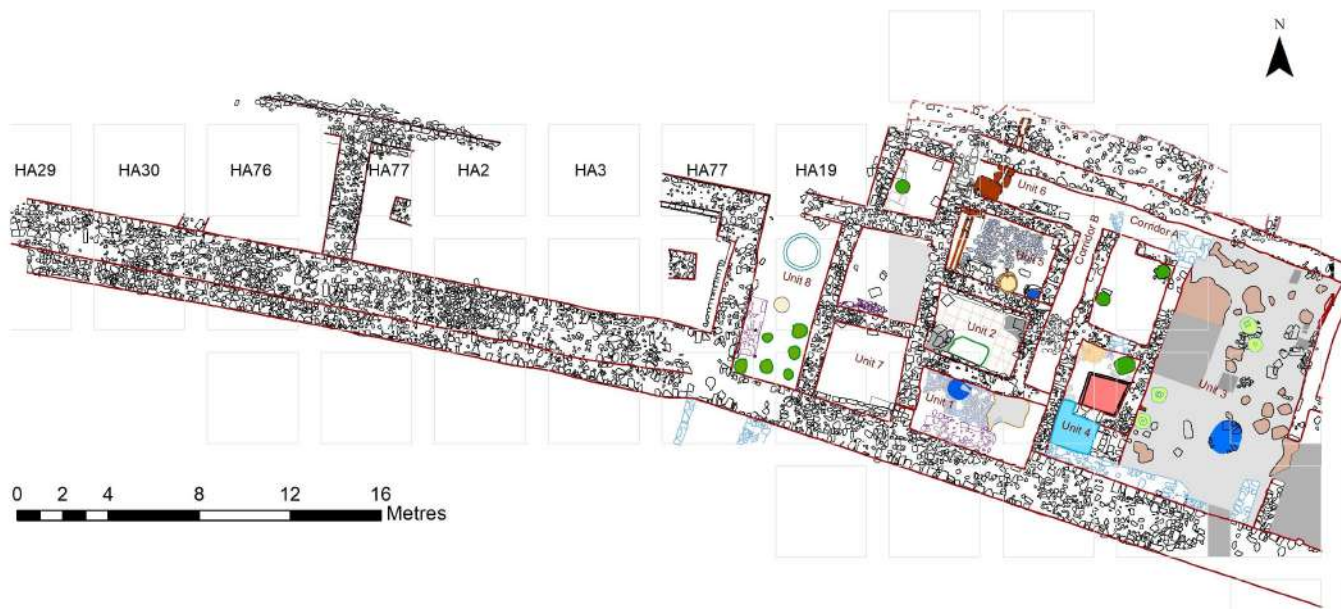
Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Η επιγραφή, η οποία εντοπίστηκε πάνω σε ένα μικρό και, κατά τα άλλα, ασήμαντο όστρακο, γραμμένη στο ελληνικό συλλαβάριο της Κύπρου.

Η θέση του οροπεδίου του Χατζηαππουλλά.

Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Το μνημειακό παραγωγικό-αποθηκευτικό σύμπλεγμα στο οροπέδιο του Χατζηαπουλλά.

Καρναβά, αποτελεί κατάλογο με ποσότητες προϊόντων και επιβεβαιώνει την τήρηση οικονομικών λογαριασμών. Μέχρι σήμερα, η τήρηση οικονομικού αρχείου από πολιτειακό κέντρο (πόλη-βασίλειο) της Αρχαίας Κύπρου, είχε τεκμηριωθεί μόνο στην περίπτωση του ανακτόρου του Ιδαίου, στο οποίο η ανασκαφέας Δρ Μαρία Χατζηκωστή εντόπισε περί της 700 επιγραφές σε φοινικικό αλφάβητο. Το όστρακο της Παλαιπάφου θα επαναπροσδιορίσει πολλά ιστορικά δεδομένα που αφορούν στο διαχειριστικό σύστημα των πολιτειών της Αρχαίας Κύπρου.

Το τμήμα του συμπλέγματος που έχει ανασκάψει ως σήμερα η αποστολή του Πανεπιστημίου Κύπρου έχει έκταση 930 τετραγωνικών μέτρων, και για τον εντοπισμό των δαπέδων απαιτείται η αφαίρεση επιχώσεων που φθάνουν τα 2μ. Αντιπροσωπεύει περίπου το 30% του συνόλου του μνημείου στο οποίο μέχρι στιγμής έχουν ανασκαφεί 8 μονάδες. Το 2019 επετεύχθη η ολοκλήρωση της ανασκαφής της Μονάδας 5, στην οποία εντοπίστηκε λεκάνη μύλου από μαλακό ασβεστόλιθο. Το βοτσαλωτό δάπεδο είχε αναίρεσει τη χρήση αρχαιότερου δαπέδου, το οποίο διατρέχει λίθινος αγωγός που καταλήγει σε επίσης λίθινο λουτήρα στη Μονάδα 6.

Στη Μονάδα 7, όπως και στις περισσότερες μονάδες, το υλικό των επιχώσεων δείχνει ότι πάνω από τις ισόγειες μονάδες υπήρχε όροφος. Το δάπεδο του ορόφου ήταν κατασκευασμένο από λείο επίχρισμα, ενώ η στέγη έφερε μεγάλα κεραμίδια (στρωτήρες και καλυπτήρες) διακοσμημένα με ερυθρές ταινίες. Η επέκταση της ανασκαφής προς τα δυτικά απέκαλυψε την μέχρι σήμερα πλέον εντυπωσιακή μονάδα με εμβαδόν 25 τ.μ. Η Μονάδα 8 διαθέτει ένα εξαιρετικά καλοδιατηρημένο δάπεδο από επίχρισμα, το οποίο είχε κοπεί εσκεμμένα για τη δημιουργία 6 αβαθών στρογγυλών κοιλοτήτων. Στο βόρειο τμήμα της είναι τοποθετημένη μεγάλη λεκάνη μύλου διαμέτρου 1,5μ. Στο κέντρο της διακρίνεται το σημείο στο οποίο θα στηριζόταν άξονας που θα κρατούσε ζεύγος αντικριστών κάθετων κυλίνδρων. Ένα περίπου μέτρο νότια της λεκάνης εντοπίστηκε πιθάρι ύψους 1,5μ., το οποίο είναι εξολοκλήρου βυθισμένο κάτω από το δάπεδο. Είναι πολύ πιθανόν η Μονάδα 8 να είναι μονάδα ελαιοπαραγωγής, στην οποία διεξαγόταν το πρώτο στάδιο εργασιών, δηλαδή η σύνθλιψη - από ελαιόκαρπο σε ενιαία μάζα ελαιοπολύ. Τα 6 κοιλώματα ίσως χρησιμοποιήθηκαν για την

Το βοτσαλωτό δάπεδο είχε αναίρεσει τη χρήση αρχαιότερου δαπέδου, το οποίο διατρέχει λίθινος αγωγός, που καταλήγει σε επίσης λίθινο λουτήρα στη Μονάδα 6.

Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Η Μονάδα 8.

αρχική τοποθέτηση των ζεμπιλιών με τον ελαιοπλιτό πριν οδηγηθούν στο ελαιοπιεστήριο (δεύτερο στάδιο). Με τις ενδεδειγμένες δειγματοληψίες που διεξάγονται σε κάθε μονάδα ώστε να γίνουν οι ενδεδειγμένες μικροσκοπικές αναλύσεις, θα προσδιοριστούν τα προϊόντα που διαχειριζόταν η Μονάδα 8.

Τέλος, ολοκληρώθηκε η ανασκαφή της Μονάδας 2 (εμβαδόν 11 τ.μ.), στην οποία είχε βρεθεί από το 2016 μεγάλη ποσότητα κογχυλιών πορφύρας. Οι σωροί της πορφύρας ήταν τοποθετημένοι σε δάπεδο από μεγάλες πλίνθους που είχαν κατασκευασθεί σε μήτρα. Το συνολικό βάρος των κογχυλιών που είχαν αποθηκευθεί στη Μονάδα 2 για δευτερογενή επεξεργασία, ανέρχεται σε 430 κιλά. Αν και η παραγωγή της εξαιρετικά πολύτιμης χρωστικής ουσίας της πορφύρας τεκμηριώνεται από την Εποχή του Χαλκού, τα στάδια της βιομηχανικής της παραγωγής δεν έχουν τύχει επαρκούς τεκμηρίωσης. Για αυτό και το Ίδρυμα Λεβέντη θα είναι ο κύριος χορηγός διεθνούς συνάντησης, που οργανώνει η Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας και το the Institute for Aegean Prehistory Study Center for East Crete στις 1-2 Νοεμβρίου 2019 με τίτλο, *The materiality of purple dye production and use in Cyprus and the Aegean from Prehistory to the Late Roman period*. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου προέβη άμεσα

Οι σωροί της πορφύρας ήταν τοποθετημένοι σε δάπεδο από μεγάλες πλίνθους που είχαν κατασκευασθεί σε μήτρα.

σε προσωρινή κατάχωση των ευαίσθητων Μονάδων του Συμπλέγματος *Χατζηραππουλλά*, ενώ επίκειται και η κατασκευή προσωρινών στεγάστρων για διοχέτευση των όμβριων υδάτων εκτός του μνημείου, του οποίου η ανασκαφή θα συνεχιστεί το 2020 προς τα ανατολικά.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Ανώτερος φωτογράφος / εικόνα επεξεργασμένη από τον D. Zielińska

Άνω ζώνη του μωσαϊκού από την Απάμεια. Πρόκειται για αναπαράσταση σκηνής με λατρευτική προσφορά του Αρχίπου ενώπιον του Αντίπατρου και του γιου του Κασσάνδρου και του μακεδονικού ιππικού, που έγινε με αφορμή την ίδρυση της μακεδονικής αποικίας της Πέλλας στον Ορόντη.

ΣΥΡΙΑ

ΠΟΛΩΝΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ ΟΡΙΣΕ ΤΗΝ ΑΚΡΙΒΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΜΕΙΑΣ

Μία από τις μεγαλύτερες ελληνιστικές πόλεις, η Απάμεια, της οποίας τα ερείπια βρίσκονται στη σημερινή Συρία, ιδρύθηκε το φθινόπωρο του 320 π.Χ., όπως καθορίστηκε με ακρίβεια από τον καθηγητή Marek T. Olszewski του Πανεπιστημίου της Βαρσοβίας. Μέχρι τώρα, οι ερευνητές μόνο υποθετικά χρονολογούσαν την ίδρυση της πόλης.

Η χρονολόγηση κατέστη δυνατή χάρη στην ανάλυση των φωτογραφιών ενός ψηφιδωτού δαπέδου, το οποίο ανακαλύφθηκε και εκλάπη από αρχαιοκάπηλους το 2011. Οι μόνες γνωστές φωτογραφίες του ψηφιδωτού είχαν ληφθεί από τους αρχαιοκάπηλους κατά τη στιγμή της κλοπής. Οι αρχαιοκάπηλοι το αποκόλλησαν από το έδαφος και το πώλησαν σε συλλέκτες αρχαιοτήτων μέσω του διεθνούς εμπορίου αρχαιοκαπηλίας. Η Interpol αναζητά αυτήν τη στιγμή το ψηφιδωτό. «*Χάρη σε πολλούς μήνες ιστορικών μελετών και την ανάλυση του έργου που είναι ορατό σε αρκετές φωτογραφίες, καταφέραμε να εντοπίσουμε τη σκηνή της ίδρυσης της Απάμειας. Πάνω από 30 μορφές φαίνονται στις φωτογραφίες του ψηφιδωτού, συμπεριλαμβανομένων ιστορικών μορφών όπως των στρατηγών του Μεγάλου Αλεξάνδρου, κάτι το οποίο είναι μοναδικό*» - λέει ο επικεφαλής του ερευνητικού προγράμματος Καθ. Marek T. Olszewski από το Ινστιτούτο Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Βαρσοβίας, ο οποίος έκανε τη σημαντική παρατήρηση μαζί με τον Δρ Houmam Saad.

Αρχικά θεωρήθηκε ότι η Απάμεια είχε ιδρυθεί από τον Μέγα Αλέξανδρο, περ. 330 π.Χ. Πρόσφατα, οι επιστήμονες πρότειναν την ιδέα ότι αυτή η μακεδονική αποικία ιδρύθηκε το 307-304 π.Χ. από τον Αντίγονο Α΄ Μονόφθαλμο, έναν από τους στρατηγούς του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Υπό το φως της τελευταίας ανακάλυψης, η θεωρία αυτή αποδείχθηκε επίσης εσφαλμένη. «*Μια από τις σκηνές στο μωσαϊκό απεικονίζει την ίδρυση της πόλης το 320 π.Χ., πιθα-*

νώς το φθινόπωρο, από τον Αντίπατρο (αντιβασιλέα της αυτοκρατορίας) και τον γιο του Κασσάνδρο, διοικητή του μακεδονικού ιππικού» - σημειώνει ο καθηγητής Olszewski. Κατά την άποψη του ερευνητή, αυτή είναι μια «*εξαιρετικά σημαντική ανακάλυψη για την ελληνιστική ιστορία στη Μέση Ανατολή*», πόσο μάλλον που το θέμα αυτό συζητείται συχνά στην επιστημονική βιβλιογραφία.

Σύμφωνα με τους ερευνητές, το κλεμμένο μωσαϊκό είναι περίπου 19 τ.μ. και αποτελείται από τρεις ζώνες με ορατές απεικονίσεις. Η ανάλυση των σκηνών, που είναι ορατές στο μωσαϊκό, δείχνει ότι η πόλη ήταν αρχικά μια μακεδονική στρατιωτική αποικία (320 π.Χ.), η οποία ονομαζόταν Πέλλα. Αργότερα, περίπου. 300 π.Χ., ως αποτέλεσμα μιας «*πράξης αναδιοργάνωσης*» έλαβε το καθεστώς πόλης, η οποία ονομάστηκε Απάμεια προς τιμήν της πρώτης συζύγου του ελληνιστικού βασιλιά Σελεύκου Α΄ Νικατόρα. Ο Πολωνός ερευνητής προσθέτει ότι το μωσαϊκό απεικονίζει και την βασίλισσα Απάμα. «*Αυτό είναι το πρώτο και μόνο γνωστό στους μελετητές πορτρέτο αυτής της βασίλισσας από την αρχαιότητα*» - τονίζει ο ιστορικός. Παρουσιάζεται σε καθιστική στάση, μπροστά σε ένα μεγάλο τραπέζι με ένα σωρό από χρυσά και ασημένια νομίσματα που θα χρησιμοποιηθούν για να κτιστεί ένα μέρος της νέας πόλης. Σύμφωνα με τον Olszewski, το μωσαϊκό είναι εν μέρει εμπνευσμένο από ζωγραφικούς πίνακες της ελληνιστικής εποχής ή από άγνωστα σε εμάς κείμενα. Κατά πάσα πιθανότητα φιλοτεχνήθηκε τον 4ο αι. π.Χ. «*Αυτό το μωσαϊκό είναι μία από τις λίγες ιστορικές παραστάσεις που δημιουργήθηκαν στην ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα και είναι έργο εξαιρετικής σημασίας για την ανακατασκευή της ιστορίας της Απάμειας και των Διαδόχων, διοικητών του στρατού του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που πήραν την εξουσία μετά τον θάνατό του*» - πιστεύει ο ερευνητής. Τα ερείπια της αρχαίας Απάμειας (σήμερ. Qalaat al-Madiq) βρίσκονται

Ανώγειος φωτογράφος / εικόνα επεξεργασμένη από τον D. Zielińska

Κεντρική ζώνη του μωσαϊκού από την Απάμεια. Εικονίζεται η (επαν)ίδρυση της Πέλλας / Απάμειας στον Ορόντη από τον Σέλευκο Α' Νικάτορα και η δωρεά του Απάμα για την ανάπτυξη και την ενίσχυση της πόλης. Άλλοι συμμετέχοντες στη σκηνή είναι ο Άρχιππος, ο Αντίπατρος, ο Κάσσανδρος και ο Αντίοχος Α' ο Σωτήρας. Εικονίζονται επίσης τα κύρια κτήρια της Απάμειας. Στην κάτω ζώνη εικονίζεται η ενδοχώρα της Απάμειας, με πηγάδια και λουτρά.

στην ανατολική όχθη του ποταμού Ορόντη, 55 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της σημερινής πόλης Hama. Μετά την Αντιόχεια, η Απάμεια ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της ελληνιστικής, ρωμαϊκής και βυζαντινής Ανατολής.

Η Απάμεια ήταν το κύριο στρατιωτικό κέντρο των Σελευκιδών (της δυναστεία που κυβέρνησε την περιοχή από τη Συρία μέχρι την Ινδία μετά τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου) και μετά την πτώση τους, το 63 π.Χ., η πόλη έγινε τμήμα της ρωμαϊκής επαρχίας της Συρίας. Εκείνη την περίοδο, μαζί με τις γειτονικές πόλεις, είχε περίπου 500.000 κατοίκους. Τον 4ο αι. μ.Χ., η Απάμεια έγινε η

πρωτεύουσα της ρωμαϊκής επαρχίας της Συρίας, τον 7ο αι. μ.Χ. καταστράφηκε από τους Πέρσες και στη συνέχεια ανοικοδομήθηκε. Τον 12ο αιώνα, η πόλη εγκαταλείφθηκε οριστικά μετά τον καταστροφικό σεισμό το 1152. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι αρχαιολόγοι πραγματοποίησαν ανασκαφές σε αυτή την αρχαία πόλη. Το 2011, ως αποτέλεσμα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία, η αρχαία πόλη καταστράφηκε και λεηλατήθηκε. Μέχρι τώρα, οι ερευνητές δεν έχουν ξαναρχίσει έρευνα πεδίου στην Απάμεια.

Πηγή: PAP - Science in Poland, Szymon Zdzieblowski

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥ ΨΗΦΙΔΩΤΟΥ ΜΩΣΑΪΚΟΥ

Ένα ψηφιδωτό που δείχνει άλλη μία φορά την ευημερία που ζούσαν οι κάτοικοι της Αλεξανδρείας της Αιγύπτου, ανακοινώθηκε ότι ανακαλύφθηκε από μία αιγυπτιακή αρχαιολογική ομάδα, μέσα σε ένα μεγάλο οικισμό στην περιοχή Κομ Ελ Ντίκα. Ο αιγυπτιακός τύπος κάνει λόγο για μία μεγάλη ανακάλυψη, έργο των δύο ομάδων στις οποίες συμπεριλαμβάνονται αρχαιολόγοι από το Πολωνικό Κέντρο Μεσογειακής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Βαρσοβίας, οι οποίοι αποκάλυψαν τα ερείπια ενός τεράστιου οικισμού. Μέσα σε ένα από τα σπίτια του οικισμού, βρέθηκαν το καλά διατηρημένο μωσαϊκό πάτωμα. Ο Γενικός Γραμματέας του Ανώτατου Συμβουλίου Αρχαιοτήτων Μουστάφα

Ουαζiri επεσήμανε τη δημοτικότητα της ψηφιδωτής τέχνης στην Αλεξανδρεία. Ο οικισμός χρονολογείται μεταξύ του 4ου έως 7ου αιώνα μ.Χ. Περιλαμβάνει ένα μικρό θέατρο, ένα μεγάλο αυτοκρατορικό λουτρό και 22 αίθουσες διαλέξεων – που προφανώς αποτελούν τα ερείπια ενός αρχαίου πανεπιστημίου. Ο Grzegorz Majcherek, επικεφαλής της αποστολής ανασκαφής, που δραστηριοποιείται στην Αίγυπτο από το 1960, δήλωσε ότι τα κτίσματα της εποχής αυτής δείχνει ότι τα σπίτια των Αλεξανδρινών εκείνης της εποχής συχνά ήταν πλούσια διακοσμημένα, κάτι που επιβεβαιώνει η ανακάλυψη του μωσαϊκού δαπέδου.

Πηγή: Ελληνική Κοινότητα Αλεξανδρείας

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗ ΠΟΝΤΟΥ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΨΗΦΙΔΩΤΩΝ ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΣΤΟ «ΖΕΥΓΜΑ ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ»

Αρχαιολόγοι που εργάζονται στην ανασκαφή της αρχαίας Αδριανούπολης στον δυτικό Πόντο (η περιοχή σήμερα ανήκει στο Δήμο Εσκίταζαρ του νομού Καράμπιουκ) ανακοίνωσαν ότι έφεραν στο φως αρχιτεκτονική δομή ηλικίας 1.500 ετών, που πιστεύεται ότι είναι η αρχαιότερη εκκλησία στην Ανατολία. Η του Πόντου Αδριανούπολη, μία από τις πολλές πόλεις της Μικράς Ασίας που πήραν το όνομά τους από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό, είναι ένας αρχαιολογικός χώρος γεμάτος με ελληνικές επιγραφές. Ήλθε η ώρα για εκτεταμένες έρευνες σε μια από τις πιο σημαντικές χριστιανικές τοποθεσίες, η οποία μάλιστα αποκαλείται «Ζεύγμα του Εύξεινου Πόντου» λόγω των εντυπωσιακών ψηφιδωτών που έχουν ήδη βρεθεί σε κτήρια που θεωρούνται λατρευτικοί χώροι.

Οι πρώτες ανασκαφές ξεκίνησαν το 2003, ωστόσο αναμένεται να γίνουν πιο συστηματικές καθώς στόχος είναι ο αρχαιο-

Andalou Agency

Αδριανούπολη Παφλαγονίας: εργασίες συντήρησης των επιδαπέδιων ψηφιδωτών.

Συντήρηση ψηφιδωτού, με ελληνικές επιγραφές, στην εκκλησία της Αδριανούπολης Παφλαγονίας.

Andalou Agency

kanal78.com.tr

Αδριανούπολη Παφλαγονίας: μεταξύ του ταύρου και του λέοντος, υπάρχει παράσταση με δυο παγόνια, εκατέρωθεν αγγείου από το οποίο φύεται άμπελος. Πάνω ελληνική επιγραφή.

ntv.com.tr

ntv.com.tr

Αδριανούπολης Παφλαγονίας: (αριστερά) Απεικόνιση ταύρου και (δεξιά) λέοντα.

λογικός χώρος να ανοίξει για το κοινό. Επικεφαλής είναι ο Έρσιν Τσελικμπάς, από το Τμήμα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Καράμπιουκ, ο οποίος δήλωσε στο πρακτορείο *Anadolu* ότι έρευνες επικεντρώθηκαν στην «Εκκλησία Γ» και ότι στην ανασκαφή θα εργάστηκαν 30 φοιτητές.

Το ενδιαφέρον για την Αδριανούπολη, η οποία βρίσκεται πάνω σε «προσκυνηματική οδό» και κατοικήθηκε μέχρι τον 8ο αιώνα, είναι ιδιαίτερος μεγάλο και γιατί στην πόλη της Παφλαγονίας γεννήθηκε και πέθανε ο Όσιος Αλύπιος ο κιονίτης (ή στυλίτης), ο οποίος πέρασε ένα μεγάλο μέρος της ζωής του ασκητεύοντας πάνω σε έναν στύλο. Κατά το 2019, ένα από τα πιο σημαντικά ευρήματα που ανακάλυψαν οι αρχαιολόγοι κατά τη διάρκεια

ανασκαφών σε πρωτοχριστιανική εκκλησία, είναι ένα μωσαϊκό του 5ου αι. μ.Χ., στο οποίο απεικονίζονται οι Απόστολοι Μάρκος και Λουκάς, σύμφωνα με τον καθηγητή Τσελικμπάς, ο οποίος δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι ο αρχαιολογικός χώρος έχει τεράστιο ενδιαφέρον και ότι οι ανασκαφές θα συνεχιστούν για χρόνια, με πολλές εκπλήξεις. Το αξιοπερίεργο των δηλώσεων του Τσελικμπάς, που υπηρετεί επίσης στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Κασταμονής, είναι ότι αναφέρει πως ο ταύρος που βρέθηκε στο μωσαϊκό «εκπροσωπεί», όπως κατά λέξη αναφέρει, τον Απόστολο Λουκά και ο λέων τον Απόστολο Μάρκο.

Πηγή: pontosnews.gr

ΑΣΣΟΣ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ

Κτισμένη από Αιολείς της Λέσβου τον 7ο αι. π.Χ., η Άσσο, στην περιοχή της Τρωάδας, ήταν ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της Μεσογείου. Σήμερα παραμένει μια από τις πιο καλοδιατηρημένες αρχαιοελληνικές πόλεις. Είχε τραβήξει το ενδιαφέρον Αμερικανών αρχαιολόγων, από τον 19ο αιώνα. Από το 1981, οι ανασκαφές είναι συνεχείς και έχουν αναδείξει πολύ σημαντικά ευρήματα, όπως το βουλευτήριο και το θέατρο, που συμπεριλαμβάνονται στα αρχαιότερα του είδους τους.

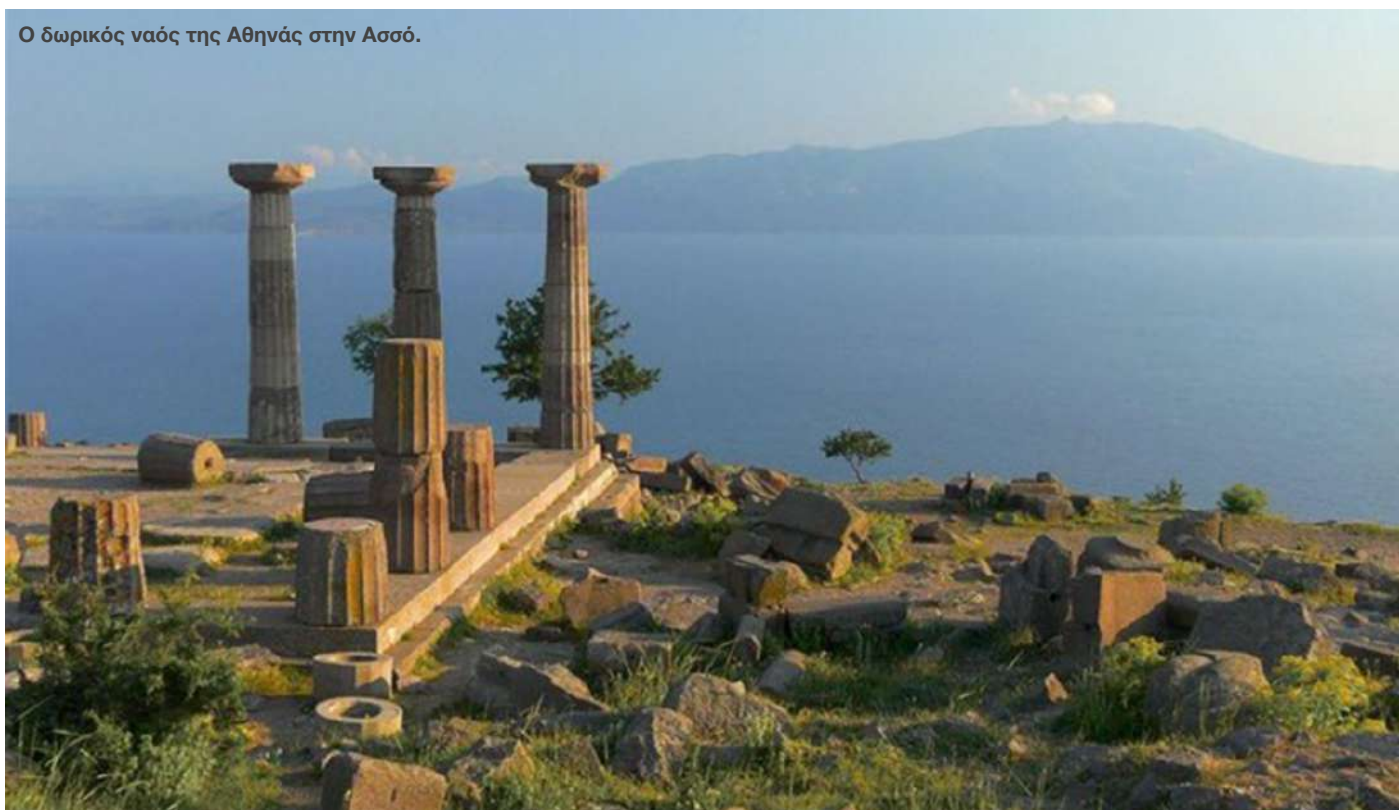
«Η ομάδα μας θα συνεχίσει τις ανασκαφές. Φέτος, θα κάνουμε μεγάλη προσπάθεια να φέρουμε στο φως τους δρόμους και το δίκτυο μεταφορών και συγκοινωνιών της Άσσου. Συνεχίζονται, επίσης, τα έργα στην αγορά», εξηγεί ο επικεφαλής της ανασκαφής, Νουρετίν Αρσλάν. Βασισμένοι σε μια σειρά από ευρήματα και ενδείξεις, οι αρχαιολόγοι υποστηρίζουν ότι εδώ και 3.000 χρόνια, η πόλη παραμένει διαρκώς κατοικούμενη. Η πόλη της Άσσου ιδρύθηκε στην περίοδο 1000-900 π.Χ. από Αιολείς αποίκους από την Μήθυμνα της Λέσβου. Οι έποικοι έκτισαν έναν δωρικό ναό της Αθηνάς στην κορυφή του βράχου το 530 π.Χ. Από αυτόν τον ναό, ο Ερμίας από τον Ατανέα, μαθητής του Πλάτωνα, κυβέρνησε την Άσσο, την Τρωάδα και τη Λέσβο για ένα χρονικό διάστημα, στο οποίο η πόλη γνώρισε την μεγάλη ευημερία της. Υπό την ηγεμονία του, ενθάρρυνε τους φιλοσόφους να προσέλθουν στην πόλη. Έτσι, το 348 π.Χ. ο Αριστοτέλης ήλθε εδώ και νυμφεύθηκε την ανιψιά του βασιλιά Ερμείου, την Πυθια, πριν φύγει για τη Λέσβο, τρία χρόνια αργότερα στο 345 π.Χ. Στην Άσσο, ο Σταγειρίτης φιλόσοφος ίδρυσε μια νέα ακαδημία και ηγήθηκε ομάδας φιλοσόφων και έκαναν καινοτόμες έρευνες στη ζωολογία και τη βιολογία. Αυτή

η «χρυσή περίοδος» της Άσσου τελείωσε αρκετά χρόνια αργότερα, όταν έφθασαν οι Πέρσες, οι οποίοι στη συνέχεια βασάνισαν τον Ερμεία μέχρι θανάτου (341 π.Χ.). Ο Αριστοτέλης, που βρισκόταν τότε στην Αθήνα, έγραψε έναν ύμνο προς τιμήν του αδικοχαμένου φίλου του Ερμεία, γεγονός που έδωσε την ευκαιρία στους Αθηναίους να τον κατηγορήσουν για «ασέβεια», επειδή οι ύμνοι γράφονταν και απευθύνονταν μόνο στους θεούς. Ο Αριστοτέλης θορυβημένος και φοβούμενος μην έχει την ίδια μεταχείριση με τον φιλόσοφο Σωκράτη δέχτηκε την πρόταση του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου Β΄ να διδάξει τον υιό του Αλέξανδρο και εγκατέλειψε την Αθήνα. Οι Πέρσες εκδιώχθηκαν από τους Έλληνες του Μεγάλου Αλεξάνδρου το 334 π.Χ., ενώ από την περίοδο 241-133 π.Χ. κυβερνήθηκε από τους Ατταλίδες της Περγάμου που την μετονόμασαν σε Απολλωνία. Από τότε και μετά έγινε μέρος της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Ο Απόστολος Παύλος επισκέφθηκε, επίσης, την πόλη κατά το τρίτο ιεραποστολικό ταξίδι του μέσω της Μικράς Ασίας, το οποίο ήταν μεταξύ 53-57 μ.Χ., στον δρόμο του για την Λέσβο. Από αυτό το χρονικό διάστημα, η Άσσος συρρικνώθηκε σε ένα μικρό χωριό.

Ερείπια γύρω από την πόλη εξακολουθούν να ανασκάπτονται. Πάνω στα ερείπια της αρχαίας ελληνικής πόλης βρίσκεται η σημερινή Μπεχράμκαλε που είναι ακόμη και σήμερα λιμάνι της Τρωάδος. Σώζονται ακόμη και σήμερα τα ερείπια του ναού της Αθηνάς. Κάτω από την απόκρημνη πλευρά του λόφου προς την θάλασσα, στα ακρογιάλια, υπάρχει ένα χωριουδάκι, το Iskele -που σημαίνει προκυμαία ή αποβάθρα. Τα εσπιατόρια, τα ξενοδοχεία και τα πανδοχεία είναι κτισμένα από παλαιές πέτρες οικημάτων.

Πηγή: naftemporiki.gr

Ο δωρικός ναός της Αθηνάς στην Ασό.

ΕΥΡΩΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

ΝΕΥΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ 2.200 ΧΡΟΝΙΑ

arkeoloji.khabar.com

Τμήμα του κρανίου στο οποίο πιστεύεται ότι έγινε νευροχειρουργική επέμβαση, στην αρχαία πόλη Εύρωμος.

arkeoloji.khabar.com

Μέρος της ανασκαφής στην αρχαία Εύρωμο.

Ένα κρανίο που ανακαλύφθηκε στην αρχαία Εύρωμο, την πόλη που βρίσκεται στη σημερινή επαρχία Μούγλων της Τουρκίας, οδήγησε τους ανασκαφείς στο συμπέρασμα ότι οι γιατροί της πριν από 2.200 χρόνια είχαν γνώσεις νευροχειρουργικής, και μάλιστα μπορούσαν να πραγματοποιούν και τέτοιου είδους επεμβάσεις. Την υπόθεση αυτή ενισχύει και η παρουσία χειρουργικών εργαλείων σε κάποιους τάφους. Σύμφωνα με τον επικεφαλής της ανασκαφής, Δρ Αμπουζέρ Κιζιλ, το πιο εντυπωσιακό εύρημα στους 20 τάφους που εντοπίστηκαν είναι το κρανίο ενός ενήλικα άνδρα στο οποίο είχε γίνει κάποιου είδους εγχείριση, μάλλον για την αντιμετώπιση πονοκεφάλων, ή κάποιου άλλου ζητήματος. «Είναι μια σημαντική ανακάλυψη και στην ιστορία της Ιατρικής» πρόσθεσε ο ίδιος. Με εξαίρεση κάποιες περιόδους

επιδημιών, από την αρχαιολογική έρευνα προκύπτει ότι οι κάτοικοι στην αρχαία Εύρωμο ήταν υγιείς. Μεταξύ των σκελετών που βρέθηκαν υπάρχουν και δύο που ανήκουν σε έμβρυα· ήταν δίπλα σε δύο σκελετούς νεαρών γυναικών, κάτι που υποδηλώνει ότι πέθαναν κατά τη διάρκεια του τοκετού. Η Εύρωμος (ή Ευρώμη) είναι αρχαία πόλη της Καρίας στη Μικρά Ασία. Αναφέρεται στις πόλεις που πλήρωναν φόρο στην αθηναϊκή συμμαχία, για τέσσερα χρόνια καταλήφθηκε από τα στρατεύματα του Φίλιππου Γ', στη συνέχεια πέρασε στην κυριαρχία των Ροδίων και τον 2ο αιώνα ενώθηκε σε συμπολιτεία με άλλες γειτονικές πόλεις. Πιθανολογείται ότι παρήκμασε κατά τα πρώτα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Πηγή: pontosnews.gr

ΡΟΥΣΟΚΑΣΤΡΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΧΑΛΚΙΝΟΥ ΑΛΟΓΟΥ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Οι ερευνητές στο βυζαντινό φρούριο του Ρουσόκαστρου στην επαρχία Πύργου στην Ανατολική Ρωμυλία στη Βουλγαρία, ανακάλυψαν ένα σπάνιο εύρημα κατά τη διάρκεια της αρχαιολογικής περιόδου του καλοκαιριού 2019. Κατά την ανασκαφή μνημειώδους κτηρίου, με πέτρινους πυλώνες στο κάστρο, βρέθηκε ένα μικρό αγαλματίδιο που απεικονίζει ένα αλόγο που καλπάζει προς τα εμπρός. Το δεξί του πόδι είναι ανυψωμένο, λυγισμένο στο γόνατο και το κεφάλι στραμμένο προς τα δεξιά. Ο βραχίονας, το κεφάλι και το σώμα του αλόγου έχουν εξαιρετική εμφάνιση. Τα πίσω πόδια και μέρος της ουράς λείπουν. Το αγαλματίδιο είναι φιλοτεχνημένο σε χάλκινο και εξαιρετικά καλοφτιαγμένο. Έχει 5 εκ. μήκος και ύψος 4,8 εκ. ενώ και χρονολογείται από τον 2ο έως 3ο αι. μ.Χ. Με την υπόθεση ότι πρέπει να είναι ένα δώρο σε ιερό ή ναό, το εύρημα ίσως υποδηλώνει την ύπαρξη κάποιου ιερού της Ρωμαϊκής εποχής που βρίσκεται ακόμη στο άμεσο περιβάλλον του φρουρίου. Οι ανασκαφές του φρουρίου του Ρουσόκαστρου διεξάγονται από ομάδα του Περιφερειακού Ιστορικού Μουσείου Μπουργκάς και χρηματοδοτούνται από το Δήμο Καμενο και το Υπουργείο Πολιτισμού της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας.

Πηγή: archaeologynewsnetwork.blogspot.com | Regional Historical Museum Burgas

El Araj Excavations

Ο χώρος ανασκαφής στη Βηθσαιίδα.

ΒΗΘΣΑΪΔΑ, ΙΣΡΑΗΛ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΟΤΙ ΒΡΗΚΑΝ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΑ

Οι αρχαιολόγοι, από την Ακαδημία Κολέρετ Κινερρέτ και το Nyack College της Νέας Υόρκης πιστεύουν ότι έχουν ανακαλύψει την Εκκλησία των Αποστόλων Πέτρου και Ανδρέα, η οποία, σύμφωνα με την παράδοση, κτίστηκε στον χώρο της οικίας των δύο Αποστόλων.

Το χωριό Βηθσαιίδα, όπου ζούσαν τα αδέρφια, είναι σήμερα μέρος του Bteikha Nature Reserve κοντά στη θάλασσα της Γαλιλαίας, αναφέρεται στην εφημερίδα *Haaretz*. Αυτό που είναι απολύτως βέβαιο είναι ότι οι ανασκαφείς αποκάλυψαν μια μεγάλη εκκλησία βυζαντινής εποχής με δομικά στοιχεία, ανάμεσα στα άλλα, από γυαλί. «Αυτά είναι μωσαϊκά τοίχων και εμφανίζονται φυσικά μόνο σε εκκλησίες», εξηγεί ο καθηγητής R. Steven Notley από το Nyack College. Το κτήριο φαίνεται ότι έχει άξονα Α-Δ και διαχωρίζεται σε έναν κεντρικό χώρο με δύο κλίτη, γνωρίσματα που απαντώνται σε βυζαντινές εκκλησίες.

Επίσης βρέθηκαν μαρμάρινα τεμάχια από το τέμπλο, καθώς και ψηφιδωτά δάπεδα και κεραμίδια, στοιχεία που χαρακτηρίζουν μεγάλα κτήρια. Μιλώντας για την υπόθεση ότι ανακάλυψαν την Εκκλησία των Αποστόλων, ο Notley είπε στην *Haaretz*: «Πρόκειται για την ιστορική παράδοση που έχουμε και δεν υπάρχει κανένας λόγος να την αμφισβητούμε», αναφερόμενος στον απολογισμό του Βαυαρού Επισκόπου Willibald που επισκέφθηκε το Ιερό Οικόπεδο το 725 μ.Χ. και έγραψε για την εκκλησία που είδε και σημείωσε την τοποθεσία της οικίας των Αποστόλων, ενώ βράδισε από την Καπερναούμ στο Κούρσι.

Αυτή είναι η μοναδική εκκλησία που βρίσκεται ανάμεσα σε αυτές τις δύο αυτές πόλεις, εξηγούν οι αρχαιολόγοι, και φαίνεται ότι χρονολογείται στην περίοδο που υποθέτουμε. Επιπλέον, η εκκλησία βρέθηκε κοντά σε υπολείμματα ενός οικισμού της Ρωμαϊκής εποχής, που ταιριάζει με τη θέση της Βηθσαιίδα, όπως περιγράφεται τον 1ο αι. μ.Χ. από τον Ρωμαίο ιστορικό Φλάβιο Ιωσήφο, δήλωσε στους *Times του Ισραήλ*, ο Mordechai Aviam, καθηγητής στην Ακαδημία Κολέρετ Κίνερρετ. Με βάση πάνω από 100 νομίσματα που βρέθηκαν, φαίνεται ότι ο ναός κτίστηκε τον 5ο

El Araj Excavations

Ανακάλυψη ψηφιδωτού δαπέδου στο κτήριο της Βηθσαιίδας.

Ei Araj Excavations

Απόψεις του κτηρίου που ανασκάφηκε στη Βηθσαΐδα.

Ei Araj Excavations

Βηθσαΐδα. Τμήμα τέμπλου του κτηρίου.

Ei Araj Excavations

αίωνα και εγκαταλείφθηκε στα τέλη του 7ου ή του 8ου αιώνα. Ωστόσο, η ταύτιση της εκκλησίας παραμένει θεωρητική μέχρι να βρεθεί οριστική απόδειξη, όπως λ.χ. μια επιγραφή. «Θα ήταν φυσιολογικό να βρούμε μια επιγραφή σε εκκλησία της βυζαντινής περιόδου, μνημονεύοντας το γεγονός κτίσης της, για παράδειγμα», δήλωσε ο καθηγητής Notley.

Οι υπεύθυνοι αρχαιολόγοι, καθηγητές Notley και Aviam, από καιρό πίστευαν ότι το σημερινό χωριό el-Araj είναι η βιβλική Βηθσαΐδα, αν και δεν υπήρχε προηγουμένως κάποια εκκλησία, και για αυτό οι άλλοι επιστήμονες αμφισβήτησαν την ταύτιση. «Τώρα έχουμε μια εκκλησία όπου οι προσκυνητές λένε ότι ήταν εκκλησία. Οι πρώτες μαρτυρίες για την εκκλησία πάνω από την οικία του Πέτρου την χαρακτηρίζουν ως βασιλική. Θα μπορούσε να περιγραφεί ως βασιλική, αλλά αυτό είναι ένα ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί πληρέστερα», αναφέρει ο Notley.

Πηγή: haaretz.com

Aren Maeir/Tell es-Safi/Gath Archaeological Project

Άποψη των πυλών της Γκαθ (ανασκαφική περίοδος θέρους 2019).

ΓΚΑΘ, ΙΣΡΑΗΛ

ΚΟΛΟΣΣΙΑΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΙΣΩΣ ΕΞΗΓΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΓΟΛΙΑΘ

Μια πόλη της πρώιμης Εποχής του Σιδήρου, κτισμένη στην κλίμακα του θρυλικού Γολιάθ, η οποία μπορεί να έχει εμπνεύσει τις ιστορίες του Δαβίδ και του Γολιάθ, βρέθηκε κάτω από την ανεσκαμμένη πόλη Γκαθ στο Ισραήλ.

Η Γεθ ή Γαθ ή Γκατ ή Γκαθ των Φιλισταίων ήταν μια από τις πόλεις των Φιλισταίων. Την εποχή του Δαβίδ και του Σολομώντα ο βασιλιάς της πόλης λεγόταν Ακίς. Η πόλη ήταν πατρίδα του πασίγνωστου από τις βιβλικές γραφές γίγαντα Γολιάθ. Το τοπωνύμιο Γκαθ ήταν πολύ κοινό στην περιοχή του Ισραήλ. Η περιοχή κατοικείται από την Πρωτοϊστορική εποχή έως σήμερα. Υπάρχουν ευρήματα πόλης κατά τη διάρκεια της εποχής του χαλκού η οποία θεωρείται ότι καταστράφηκε με την έλευση των Φιλισταίων. Πλούσια ευρήματα έχουν βρεθεί από τις ανασκαφές της πόλης κατά τη διάρκεια της εποχής του σιδήρου. Οι αρχαιολόγοι υποστηρίζουν ότι αυτή ήταν η πόλη των κατά τη διάρκεια της κυριαρχίας των Φιλισταίων. Όπως δημοσιεύθηκαν σε πρόσφατα άρθρα στην Ha'aretz και στους Times του Ισραήλ, οι αρχαιολόγοι έχουν αποκαλύψει στοιχεία για ασυνήθιστα μεγάλες λίθινες οχυρώσεις κάτω από την ανασκαφή της Γκαθ. Τα ερείπια αυτής της γιγαντιαίας, ηλικίας 3.000 ετών, φιλισταϊκής πόλης μπορεί να έχουν εμπνεύσει βιβλικές ιστορίες γιγάντων εκατοντάδες χρόνια αργότερα, συμπεριλαμβανομένου του πολεμιστή γίγαντα Γολιάθ που ο Δαβίδ σκότωσε χτυπώντας τον στο κεφάλι με μια πέτρα από μια σφεντόνα. Η ιστορία του Δαβίδ και του Γολιάθ έρχεται να συμβολίσει το πνεύμα και το θρίαμβο του ασθενέστερου. Στην βιβλική ιστορία, είναι η ήττα του γιγάντιου

Δημόσια χρήση μέσω wikipedia

«Ο Δαβίδ σκοτώνει τον Γολιάθ». Λεπτομέρεια από έργο του Gustave Doré (1866).

Γολιάθ από τον Δαβίδ, που επέτρεψε στους Ισραηλίτες να ανατρέψουν το εις βάρος τους κλίμα και να νικήσουν τους Φιλισταίους στην κοιλάδα Elah.

Η ανασκαφή στην Tell es-Safi συνεχίζεται εδώ και 23 χρόνια, υπό τη διεύθυνση του Aren M. Maeir, και έχει γίνει αποδεκτό από τους περισσότερους μελετητές ότι πρόκειται για τη θέση της βιβλικής Γκαθ. Όπως έγραψε ο ίδιος και ο Carl S. Ehrlich στο άρθρο που δημοσίευσαν στο BAR (2001), «Excavating Philistine Gath: Have We Found Goliath's Hometown?»: «Η αρχαιολογική

Αεροφωτογραφία της οχύρωσης της Εποχής του Σιδήρου Ι, στην ανατολική κατώτερη πόλη της Γκαθ.

Όστρακο από φιλισταϊκού αγγείου από τη Γκαθ, με ζωγραφική παράσταση πτηνού.

Ένωση οστράκων φιλισταϊκού αγγείου από τη Γκαθ.

σκαπάνη ... έχει αποκαλύψει έναν πλούσιο φιλισταϊκό πολιτισμό, ο οποίος όπως προκύπτει από τα υλικά κατάλοιπα συχνά ξεπέρασε το επίπεδο του σύγχρονου ισραηλιτικού πολιτισμού». Αυτά ίσχυαν δύο δεκαετίες πριν βρεθεί η ακόμη πιο επιβλητική πόλη, η οποία βρισκόταν κάτω από την ανασκαφή της Γκαθ του 10ου και 9ου αι. π.Χ. Οι αρχαιολογικές έρευνες της περιόδου του θέρους του 2019, έφεραν στο φως, κάτω από ένα καλά διερευνημένο στρώμα στην

Tell es-Safi, μεγάλες οχυρώσεις, κτισμένες με πολύ μεγάλους λίθους. Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι έχουν βρει μια παλαιότερη, εξαιρετικά μεγάλη για εκείνη την εποχή φιλισταϊκή πόλη, χρονολογούμενη στον 11ο αι. π.Χ. Με πολύ μεγαλύτερους λίθους, και τοίχους δύο φορές πιο πυκνούς από τις άλλες πόλεις της περιοχής, η Γκαθ θα μπορούσε να έχει εμπνεύσει τις διηγήσεις για τον γιγάντιο Γολιάθ και τεσσάρων άλλων φιλισταϊκών γιγάντων που

Τοίχος, ηλικίας 3.000 ετών, κατασκευασμένος από τούβλα που φέρει ασβεστοκονίαμα, και θύρα, που ανακαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια των ανασκαφών του θέρους του 2019 στη Γκαθ.

εμφανίζονται στη Βίβλο. Περισσότερες πληροφορίες για τη Γκαθ και ενδεχομένως για τις επιπτώσεις της στην ιστορία του γίγαντα Γολιάθ μπορεί να βρει κανείς στον ιστότοπο Tell Es-Safi / Gath. Παρόλο που ο σχεδιασμός είναι να συνεχιστούν οι ανασκαφές μόνο για δύο ακόμη χρόνια, μπορεί να υπάρχουν ακόμα περισσότερες εκπλήξεις που ελπίζεται να βοηθήσουν στην κατανόηση της βιβλικής ιστορίας.

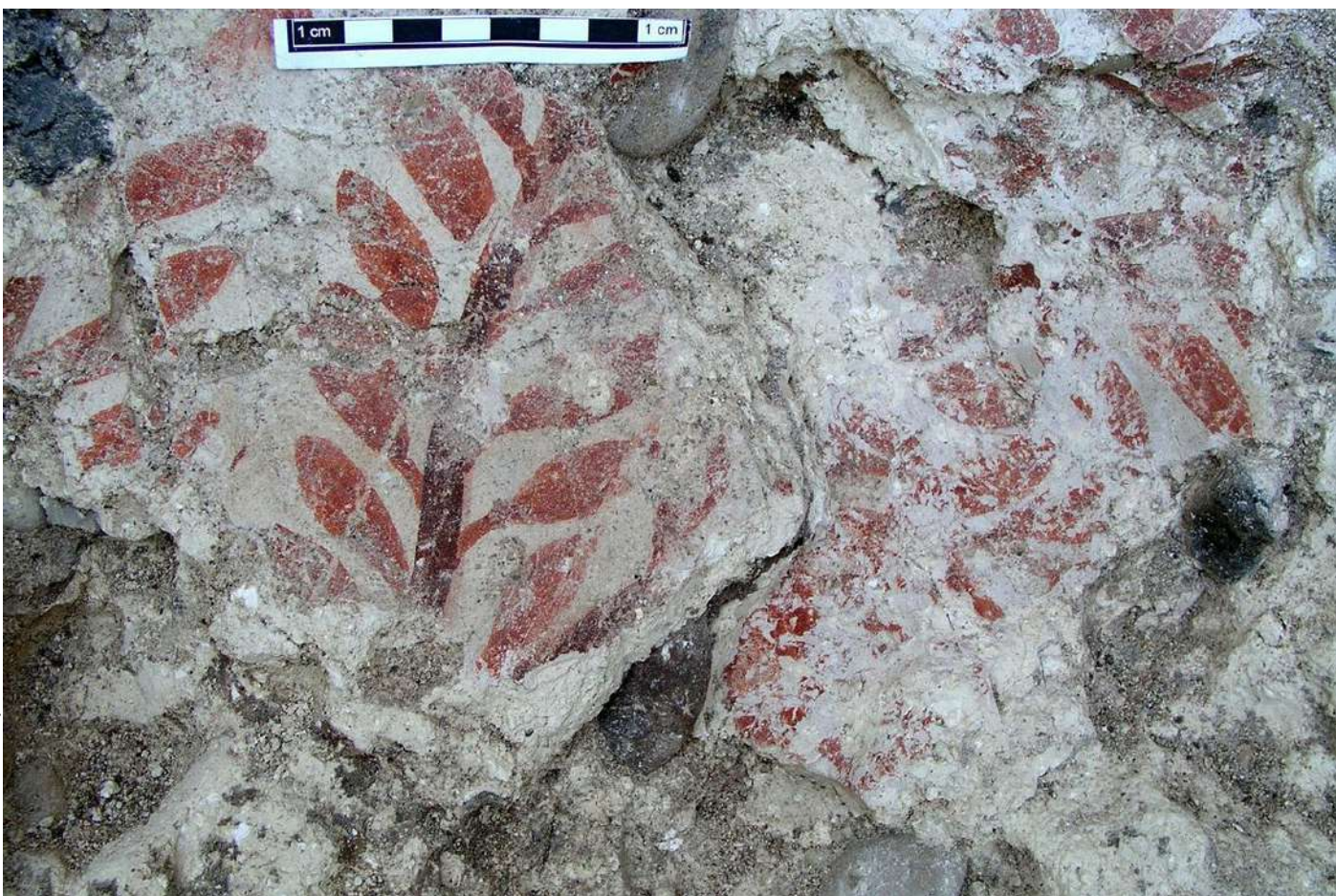
Πηγή: Biblical Archaeology Review | The Tell es-Safi/Gath Archaeological Project Official (and Unofficial) Weblog

Άποψη των οχυρώσεων της Γκαθ από την Εποχή του Σιδήρου I.

TELL EL-BURAK, ΛΙΒΑΝΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΥΣ ΓΝΩΣΤΟΥΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Tell el-Burak Excavation Project

Tell el-Burak: Ζωγραφική παράσταση με βοτανικό μοτίβο.

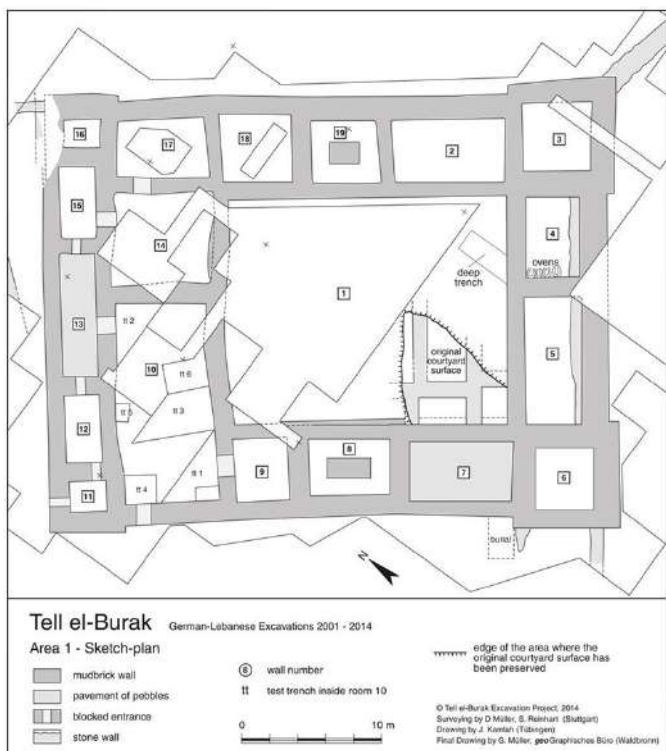
Αρχαιολόγοι από το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βηρυτού και το Πανεπιστήμιο του Tübingen έχουν αναλύσει τοιχογραφίες 4.000 ετών σε ένα ανάκτορο της Εποχής του Χαλκού στον Λίβανο. Σύμφωνα με τους υπεύθυνους ερευνητές η ανακάλυψη τεκμηριώνει την ύπαρξη των αρχαιότερων μεγάλων τοιχογραφιών στην Αρχαία Εγγύς Ανατολή. Τα πρώτα μέρη των έργων ανακαλύφθηκαν το 2005 στα ερείπια ενός ανακτόρου της Εποχής του Χαλκού στον νότιο Λίβανο, στη μεσογειακή ακτή νοτίως της Σιδώνας. Στα επόμενα χρόνια, αποκαλύφθηκαν και διατηρήθηκαν ζωγραφικές παραστάσεις σε μεγάλες επιφάνειες τοίχων. Οι ερευνητές δημοσίευσαν πρόσφατα τα αποτελέσματά τους σε ένα βιβλίο.

Ο καθηγητής Jens Kamleh του Ινστιτούτου Βιβλικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Tübingen περιγράφει τον τρόπο με τον ποιον, σε αυτό το πρώιμο στάδιο τοιχογραφίας, εφαρμόστηκαν στους τοίχους τα χρώματα - κάποια στιγμή γύρω στο 1900 π.Χ. Αυτή είναι η πρώτη γνωστή απόδειξη μιας προκαταρκτικής μορφής της τεχνικής τοιχογραφίας σε ολόκληρη την περιοχή της Μεσογείου. Επικεφαλής του ερευνητικού προγράμματος ήταν η Λιβανέζα αρχαιολόγος καθηγήτρια Hélène Sader. Η έρευνα υποστηρίχθηκε από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, υπό την επιστημονική διεύθυνση της Dr. Margarete van Ess. Η γερμανο-λιβανική

ομάδα αρχαιολόγων ανακάλυψε το ανάκτορο το 2001 στην περιοχή Tell el-Burak νοτίως της Σιδώνας, και ολοκλήρωσε την ανασκαφή το 2011. Οι ζωγραφικές παραστάσεις βρέθηκαν σε τοίχους μέσα στο μεγαλύτερο δωμάτιο, διαστάσεων 7x14 μ. Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι το ανάκτορο κτίστηκε γύρω στο 1900 π.Χ. και ότι ήταν σε λειτουργία για 200 χρόνια περίπου.

Οι τοιχογραφίες απεικονίζουν μια γεωμετρική ζωφόρο καθώς και μια σκηνή κυνηγιού, μια πομπή και ένα «δέντρο της ζωής». Τα συγκρίσιμα μοτίβα είναι γνωστά από την εικονογραφία της αρχαίας Εγγύς Ανατολής και της Αιγύπτου, σημειώνει η Julia Bertsch του Πανεπιστημίου του Tübingen, μέλος της ομάδας που ερεύνησε τις τοιχογραφίες. Σημειώνει επίσης ότι η τεχνική μπορεί να θεωρηθεί ως ένα προκαταρκτικό στάδιο της νωπογραφίας μια και τα προκαταρκτικά σχέδια εφαρμόστηκαν στον ακόμα υγρό σοβά. Αντιθέτως, στην πλήρως ανεπτυγμένη τεχνική νωπογραφίας, οι πίνακες στο σύνολό τους εφαρμόζονται στο νωπό σοβά.

Καθώς ο σοβάς στεγνώνει, τα χρώματα ενσωματώνονται μόνιμα με το υπόστρωμα. «Προηγουμένως υποθέσαμε ότι αυτή η τεχνική αναπτύχθηκε αρκετούς αιώνες αργότερα σε έργα ζωγραφικής των μινωικών-αιγαιακών παλατιών. Αυτά τα ευρήματα από το Tell el-Burak μας δείχνουν ότι, τουλάχιστον, σημαντικά βήματα στην ανάπτυξη της τεχνικής έγιναν στην Εγγύς Ανατολή», σημειώνει η

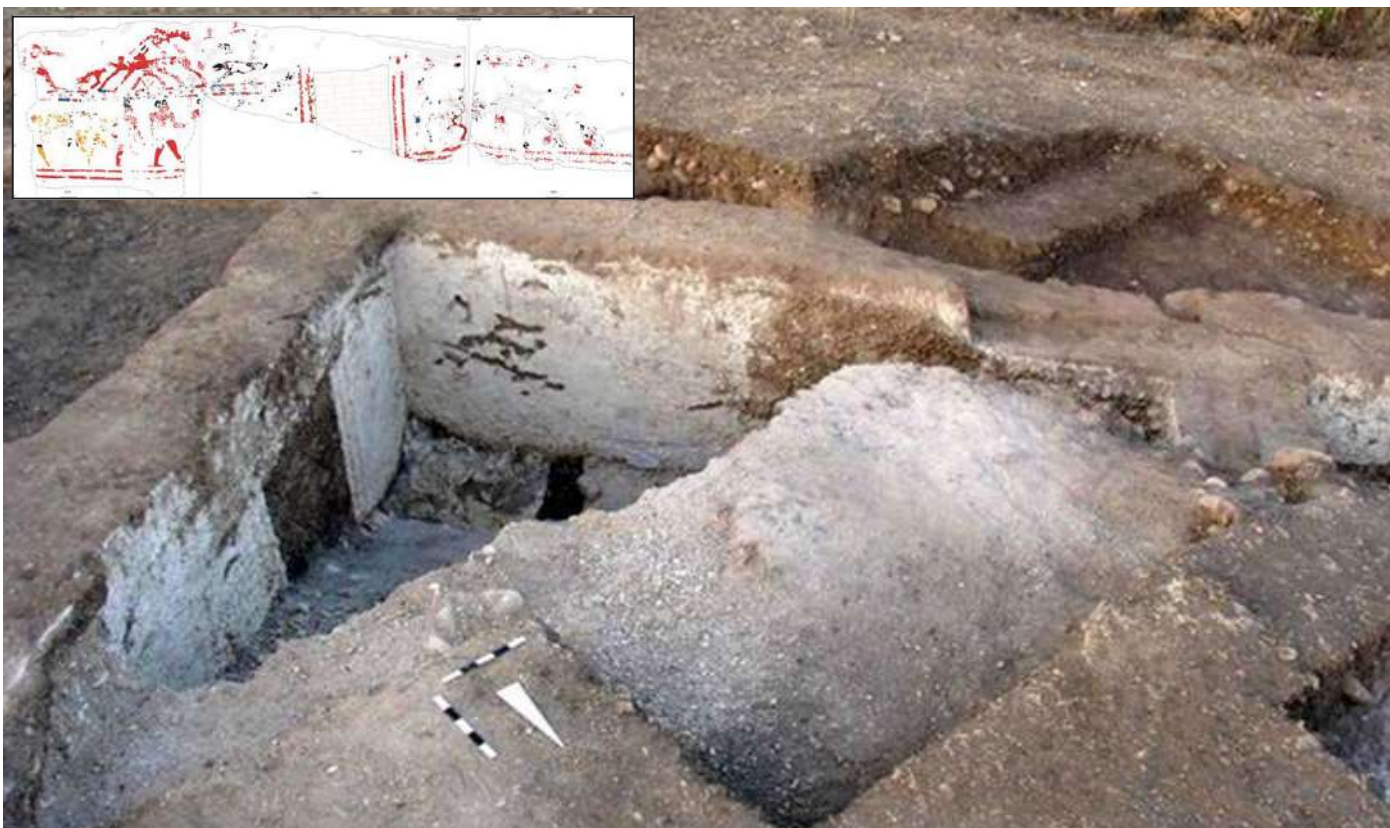
Χάρτης του ανακτόρου στο Tell el Burak, νότια της Σιδώνας στον Λίβανο. Οι ανασκαφές ξεκίνησαν το 2001. Μεγάλες τοιχογραφίες βρέθηκαν στο μεγαλύτερο δωμάτιο (10).

Bertsch. Η ανάλυση των χρωμάτων έδειξε ότι ένα από τα χρώματα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το αιγυπτιακό μπλε, το οποίο δεν είναι φυσικό, αλλά παραγόταν και χρησιμοποιείτο στην αρχαία Αίγυπτο από την 3η χιλιετία π.Χ. «Αυτό δείχνει ότι υπήρχαν στενοί δεσμοί μεταξύ του σημερινού νοτίου Λιβάνου και της Αιγυπτιακής αυτοκρατορίας εκείνη την εποχή», σημειώνει ο Kamlah. «Οι πίνακες θα μπορούσαν να έχουν δημιουργηθεί από Αιγύπτιους καλλιτέχνες, μάλιστα μαρτυρούν μια πρώιμη μορφή πολιτιστικής ανταλλαγής και μεταφοράς γνώσης στην Ανατολική Μεσόγειο».

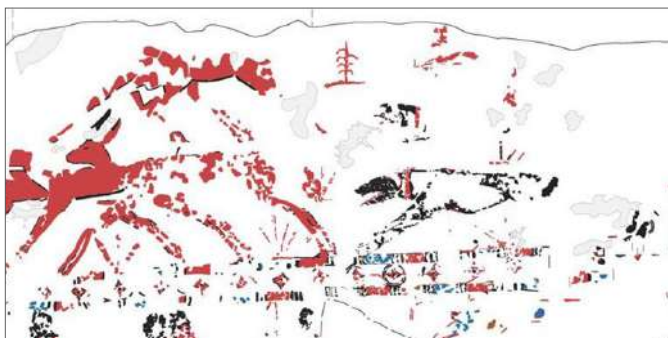
Τα τείχη του ανακτόρου διατηρούνται εν μέρει στο αρχικό τους ύψος (περί τα 3,5 μ.). «Αυτό είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο γιατί είναι κατασκευασμένα από τούβλα ξηραμένα στον αέρα και έχουν ηλικία περίπου 4.000 ετών», εξηγεί ο Kamlah. Αυτή η πλήρης διατήρηση ήταν μια μεγάλη τύχη και ήταν δυνατή μόνο επειδή το δωμάτιο γέμιζε εντελώς με άμμο, χαλίκι και άργιλο, από το δάπεδο μέχρι την οροφή, γύρω στο 1800 π.Χ. Οι θύρες σφραγίστηκαν με πλίνθους από άργιλο. «Το ανάκτορο βρισκόταν σε τεχνητό ύψωμα ύψους 17 μ. ακριβώς πάνω στην παραλία, ενώ η πτέρυγα προς την πλευρά της θάλασσας εδραζόταν αρχικά σε χαμηλότερο άνδρηο από ό,τι στα υπόλοιπα δωμάτια, γεγονός που υποθέτουμε ότι οδήγησε σε στατικά προβλήματα. Οι τοίχοι του κατώτερου επιπέδου, που περιλάμβανε το δωμάτιο με τις τοιχογραφίες, υπέστη παραμόρφωση από την πίεση του ψηλότερου ανδρήου. Τα κατώτερα δωμάτια επιχρωματώθηκαν προκειμένου να σταθεροποιηθούν», λέει ο Kamlah. «Ως αποτέλεσμα, οι τοιχογραφίες διατηρούνται εκτενώς, αν και είναι πολύ εύθραυστες. Πρέπει να αποκαλύπτονται από ειδικευμένους ειδικούς - σε μικρά τμήματα και πολύ προσεκτικά».

Σταδιακά, οι ερευνητές μπόρεσαν να δουν τη μεγάλη εικόνα: μια γεωμετρική ζωφόρος διαρεί τη μακρά πλευρά του δωματίου σε

Ο μεγαλύτερος χώρος του ανακτόρου, όπου ανακαλύφθηκαν για πρώτη φορά οι μεγάλες τοιχογραφίες το 2005. Ο σοβάς των εσωτερικών τοίχων είναι ορατός στις ανοιχτόχρωμες περιοχές. Η σκοτεινή περιοχή είναι φραγμένη θύρα. Στην ένθετη εικόνα, η αποτύπωση της ζωγραφικής παράστασης.

Tell el-Burak Excavation Project

Σχηματική λεπτομέρεια: Σκηνή κυνηγιού με σκυλιά που οδηγούν ένα κοπάδι από γαζέλες

Tell el-Burak Excavation Project

Σχηματική λεπτομέρεια: Σκηνή πομπής με άνδρες.

Tell el-Burak Excavation Project

Σχηματική λεπτομέρεια του "Δέντρου της ζωής", που εικονίζεται στην εικόνα κάτω.

Το δάπεδο υψώνεται σε αυτό το σημείο του δαπέδου, με αποτέλεσμα η «τριδιάστατη» φύση του δέντρου της ζωής να καθίσταται εμφανής, καθώς το δέντρο μοιάζει να μεγαλώνει από την κορυφή ενός «λόφου».

έναν ανώτερο και έναν κατώτερο στίχο. Είναι φιλοτεχνημένη με ρόμβους και πλαισιώνεται από δύο ζώνες εναλλασσόμενων χρωμάτων. Στον ανώτερο στίχο, είναι ορατή σκηνή κυνηγιού, στην οποία δύο κυνηγετικά σκυλιά οδηγούν ένα κοπάδι γαζέλες προς έναν κυνηγό που έχει ήδη πλήξει ένα από τα ζώα. Στον κατώτερο στίχο, τρεις άντρες και άλλοι άνθρωποι είναι ορατοί σε μια σκηνή πομπής. Μια τρίτη σκηνή είναι διατεταγμένη τρισδιάστατα στη γωνία ενός δωματίου και στην οροφή. Η τοιχογραφία απεικονίζει ένα δέντρο σε ένα λόφο, όπου ένα μπλε ζώο, προβάλλοντας τις μπροστινές οπλές του, τρώει. Το κεφάλι του ζώου δεν διατηρείται. Η παράσταση καλύπτει επίσης τμήματα του δαπέδου, ενώ στη γωνία του δωματίου τα κλαδιά του δένδρου εκτείνονται και στους δύο τοίχους. «Το μοτίβο αντιστοιχεί στις αρχαίες ανατολικές παραστάσεις του "δέντρου της ζωής", που αντιπροσωπεύει τη γονιμότητα της θεϊκά δημιουργούμενης τάξης», εξηγεί ο Kamlah. Και τα τρία μοτίβα συμφωνούν με την εικονογραφία της αρχαίας Εγγύς Ανατολής και της Αιγύπτου, η οποία εξιδανικεύει βασιλείς, κυβερνήτες και μέλη της άρχουσας τάξης.

Οι τοιχογραφίες, ηλικίας σχεδόν 4.000 ετών, μαρτυρούν μια εποχή καλλιτεχνικού πλούτου στον νότο του σημερινού Λιβάνου κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού (π. 2000-1550 π.Χ.). «Μέχρι τώρα, πολύ λίγα ήταν γνωστά για τους ανθρώπους εκείνης της εποχής. Οι γερμανικές-λιβανικές ανασκαφές δείχνουν ότι πρέπει να υπήρχε μια οικονομικά και πολιτιστικά ανθηρή πόλη-βασιλείο στη Σιδώνα. Εφόσον δεν βρήκαμε ενδείξεις μεγάλων αναταραχών στον πληθυσμό, μπορούμε να υποθέσουμε ότι αυτοί οι άνθρωποι ήταν πρόγονοι των Φοινίκων που αργότερα κατοικούσαν στην περιοχή», καταλήγει ο Kamlah.

Πηγή: University of Tübingen

Tell el-Burak Excavation Project

ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΟΝΙΑΣ

ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΑΝ ΟΙ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Η ιστορία της αρχαίας Ιβηρίας παρουσιάζεται συνήθως να κυριαρχείται από τον κελτικό και ρωμαϊκό πολιτισμό. Ωστόσο, ανάμεσα σε πολλές άλλες επιρροές, εμφανίστηκαν ακόμη και οι «γενναίοι γιοι του Δία», οι Έλληνες, οι οποίοι δημιούργησαν αποικίες στην Ιβηρική γη. Η μακροχρόνια ζωή της πόλης Εμπόριον (Empúries) έληξε κατά την πρώιμη μεσαιωνική εποχή, αλλά τα ερείπια που ανακαλύφθηκαν εκεί από τους αρχαιολόγους εξακολουθούν να μας επιτρέπουν να γνωρίσουμε ένα άπιστευτο μείγμα πολιτισμών του τόπου αυτού.

Στην Ιβηρική, οι Έλληνες επιχείρησαν τις πρώτες εγκαταστάσεις τους κατά τους τελευταίους Μυκηναϊκούς αιώνες και αργότερα προχώρησαν σε συστηματικό αποικισμό οι Κυμαίοι της Ευβοίας, οι Ρόδιοι, αλλά κυρίως οι Φωκαείς με τις δυνατές πεντηκοντόρους τους. Οι Ρόδιοι ίδρυσαν τον 7ο αιώνα την πόλη Ρόδη στη βορειοανατολική Ιβηρική χερσόνησο, κάτω από τα Πυρηναία. Οι Έλληνες παρέμειναν στα παράλια μόνον της Ιβηρικής και δεν επεχείρησαν εισβολές στο εσωτερικό της χώρας. Τους ενδιέφερε άλλωστε το εμπόριο και όχι οι κατακτήσεις. Παρ' όλα αυτά, οι αυτόχθονες πρόθυμα αναμείχθηκαν μαζί τους και δέχθηκαν τις ελληνικές επιρροές. Είχαν δημιουργήσει στα παράλια της Μεσογείου αποικίες που επεκτεινόταν από τις Ηράκλειες Στήλες μέχρι τη Μέση Ανατολή και τη Φοινίκη, έκτιζαν λιμάνια και εμπορικές αντιπροσωπείες για να εξυπηρετούν τις ανάγκες του εμπορίου αλλά και την έμφυτη ανάγκη τους να ταξιδεύουν.

Αρχαίοι Έλληνες άποικοι από τη Φώκεια της Μικράς Ασίας, ίδρυσαν στην Β.Α. Ιβηρία (Καταλονία), νότια της Ρόδης, μια νέα πόλη, το Εμπόριον (στα ισπανικά: Ampurias), το 575 π.Χ., είκοσι πέντε μόλις χρόνια μετά την ίδρυση της Μασσαλίας στη νότια Γαλλία. Σύμφωνα με μαρτυρία του Ηροδότου, οι Φωκαείς, υπήρξαν

τολμηρότατοι θαλασσοπόροι που επιχείρησαν μακρινά ταξίδια στην Αδριατική, στο Τυρρηνικό πέλαγος και στο Βαlearικό, φθάνοντας ως την Ταρτησό της Ιβηρικής Χερσονήσου.

Ο οικισμός βρίσκεται πλησιέστερα στα ερείπια ενός μικρού χωριού γνωστού ως Sant Martí. Όταν οι ερευνητές ανακάλυψαν ότι η πόλη δεν ήταν ρωμαϊκή, αλλά ελληνική, δεν μπορούσαν να πιστέψουν τα μάτια τους. Τα πλήρη ερείπια της αρχαίας πόλης φαινόταν να είναι ένας παράδεισος για τους τυχοδιώκτες που αναζητούσαν τα βήματα των αρχαίων κατοίκων στην επικράτεια της σύγχρονης Ισπανίας. Πρόκειται για τον πιο δημοφιλή αρχαιολογικό χώρο σε ολόκληρη την Ισπανία. Η σκαπάνη στο Εμπόριον (Empúries), στην καταλανική Κόστα Μπράβα, ξεκίνησε το 1908 και φαίνεται πως οι καρποί της ήταν πλούσιοι όχι μόνο αρχαιολογικά αλλά και τουριστικά, αφού τον αρχαιολογικό χώρο επισκέπτονται 200.000 τουρίστες και 35.000 μαθητές τόσο από την Ισπανία όσο και από τη Γαλλία.

Το Εμπόριον υπήρξε μια ελληνική πόλη ανάμεσα σε πλήθος από Ιβηρικές φυλές. Βρίσκεται περίπου 138 χλμ. βόρεια της Βαρκελώνης, στην επαρχία της Girona, κοντά στα γαλλικά σύνορα. Η πόλη προσόδευσε και επεκτάθηκε χάρη στο εμπόριο –εξ' αυτού και το όνομά της– των Ελλήνων αποίκων με τους γηγενείς πληθυσμούς. Γρήγορα το Εμπόριον λειτούργησε ως βάση για το ελληνικό εμπόριο με την Ιβηρική χερσόνησο καθώς προμήθευε τον ελλαδικό χώρο με πρώτες ύλες και μεταλλεύματα, ενώ η ντόπια αριστοκρατία αναζητούσε στην Ελλάδα προϊόντα πολυτελείας.

Ο αρχαίος γεωγράφος Στράβων γράφει πως η αρχική θέση της νέας βάσης, η Παλαιά Πόλις, ήταν σε ένα μικρό νησάκι ακριβώς στις τότε εκβολές του ποταμού Fluvià, που σήμερα πια αποτελεί μέρος της ξηράς. Καθώς ο οικισμός αναπτυσσόταν, η ανάγκη για

Τα ερείπια της αρχαίας ελληνικής πόλης Εμπόριον στην Καταλονία (αεροφωτογραφία).

Museu d'Arqueologia de Catalunya

Χάρτης με τα οικοδομήματα της πόλης Ἐμπόριον, της κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου.

περισσότερο χώρο ώθησε γρήγορα τους κατοίκους να μετακινηθούν περίπου μισό χιλιόμετρο νοτιότερα, στο κομμάτι της Νέας Πόλης, εκεί όπου σήμερα βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος. Η αποικία ονομάστηκε Ἐμπόριον και η ανάπτυξή της, χάρη στη στρατηγική της θέση αλλά και τη συνεργασία αποίκων και αυτοχθόνων Ιβήρων, έφτασε γρήγορα σε αξιοσημείωτα επίπεδα: ήδη από τον 4ο αι. π.Χ. το Ἐμπόριον έκοψε και χρησιμοποιούσε το δικό του νόμισμα, με τα διακριτικά της πόλης.

Μέχρι το τέλος του 2ου αι. π.Χ. το Ἐμπόριον διατηρούσε ακόμη τη μεγάλη οικονομική του ισχύ στη Δυτική Μεσόγειο, απολαμβάνοντας την ευημερία που του εξασφάλιζαν οι εμπορικές του δραστηριότητες. Από το Ἐμπόριον πήρε μάλιστα το όνομά της και ολόκληρη η ευρύτερη περιοχή, που σήμερα ονομάζεται Empúria, εύγλωττη απόδειξη του κύρους της πόλης. Η εποχή αυτή, ωστόσο, σηματοδοτεί την όλο και αυξανόμενη παρουσία των Ρωμαίων στην περιοχή, κάτι που σε βάθος χρόνου θα σημαίνει και την αρχή του τέλους για την ελληνική πόλη. Το 218 π.Χ., κατά τη διάρκεια του 2ου Καρχηδονιακού Πολέμου, αποβιβάστηκε στο Ἐμπόριον ισχυρή στρατιωτική δύναμη από τη Ρώμη, με επικεφαλής τον Γάιο Κορνήλιο Σκιπίωνα. Σκοπός τους ήταν να ανακόψουν τον ανεφοδιασμό του Καρχηδόνιου στρατηλάτη Ανίβα, που κατευθυνόταν προς την Αίβνια Πόλη, ωστόσο, κατάφεραν κάτι παραπάνω: να θεμελιώσουν τη ρωμαϊκή παρουσία στην Ιβηρική, φτάνοντας μέχρι τη σημερινή Tarragona και την ευρύτερη περιοχή του ποταμού Έβρου. Το 195 π.Χ. ο Μάρκος Πόκιος Κάτων εγκατέστησε δίπλα ακριβώς στο Ἐμπόριον μια στρατιωτική βάση, που δεν άργησε να αναπτυχθεί και γύρω στα τέλη του 1ου αι. π.Χ. έφτασε ουσιαστικά να ενωθεί με το Ἐμπόριον, σχηματίζοντας τη ρωμαϊκή πια πόλη Municipium Emporiae. Μετά την ολοκληρωτική κατάκτηση της Ισπανίας από τους Ρωμαίους και ιδιαίτερα μετά το 48 π.Χ. και την επικράτηση του

Ιούλιου Καίσαρα στην αναμέτρησή του με τον Πομπηίο το Emporiae άρχισε να παρακμάζει. Τρεις αιώνες αργότερα, η Νέα Πόλη και το ρωμαϊκό τμήμα του Emporiae, όπως το ονόμαζαν οι Ρωμαίοι είχε ήδη εγκαταλειφθεί από τους κατοίκους, που μετοίκησαν στην Παλαιά Πόλη και τον σημερινό Sant Marti d'Empuries.

Κατά την περίοδο αυτή, ένα κομμάτι της εγκαταλελειμμένης πόλης χρησιμοποιήθηκε μάλιστα ως νεκροταφείο. Χρειάστηκε να περάσουν περίπου πέντε αιώνες και οι Φράγκοι να επικρατήσουν των Αράβων στην περιοχή, για να ακουστεί και πάλι το όνομα του Emporiae. Τον 8ο αιώνα μ.Χ. έγινε πρωτεύουσα κομητείας, τίτλο που κράτησε μέχρι και τον 11ο αιώνα όταν και μεταφέρθηκε η πρωτεύουσα λίγο βορειότερα, στο Castello d'Empuries. Καθώς οι γειτονικές πόλεις Gerunda, σημερινή Girona, Barcino η σημερινή Βαρκελώνη και Tarraco η σημερινή Tarragona αναδεικνύονταν σε νέα εμπορικά και οικονομικά κέντρα, το Sant Marti d'Empuries παρήκμασε πια οριστικά. Τον 17ο αιώνα ντόπιοι ψαράδες ίδρυσαν στη νότια πλευρά του κόλπου Roses την πόλη L'Escala και για την κατασκευή των σπιτιών τους μετέφεραν αρκετές πέτρες από το Ἐμπόριον στη νέα πόλη, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως οικοδομικό υλικό. Η πάλαι ποτέ ισχυρή εμπορική δύναμη της περιοχής έμελλε πια να παραδοθεί στην αφάνεια για πολλούς αιώνες.

Η πόλη δεν καλύφθηκε από μεσαιωνικές κατασκευές, κάνοντας έτσι εύκολο το έργο των αρχαιολόγων, οι οποίοι ανέδειξαν σχετικά εύκολα την ελληνιστική πόλη, η οποία βρίσκεται στρωματογραφικά πάνω από την κλασική. Αν και δεν έχει ανασκαφεί ακόμη ολόκληρος ο χώρος όπου κάποτε εκτεινόταν η ελληνική και αργότερα η ρωμαϊκή πόλη, εντούτοις συγκεντρώνει το ζωηρό ενδιαφέρον της ισπανικής αρχαιολογικής κοινότητας και αποτελεί σταθερά πόλο έλξης για Ισπανούς και Γάλλους. Σε καμιά άλλη αρχαία πόλη, άλλωστε, δεν ανακαλύφθηκαν ποτέ τόσο λεπτομερή στοιχεία για μια πόλη όπου επί αιώνες συνυπήρξαν ο ελληνικός, ο ρωμαϊκός και ο Ιβηρικός πολιτισμός. Μόνο το 25% του αρχαιολογικού χώρου έχει ανασκαφεί πλήρως. Παρόλα αυτά, ο περίπατος ακόμη και στο ένα τέταρτο της αρχαίας πολιτείας αποκαλύπτει εντυπωσιακές εικόνες και λεπτομέρειες της τότε καθημερινής ζωής. Στο ελληνικό κομμάτι του Emporiae σώζεται σήμερα το νεότερο τμήμα της πόλης, η Νεάπολη.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για την ελληνική παρουσία στην Ιβηρική Χερσόνησο και η προσπάθεια διεθνούς ανάδειξης του Emporiae επιβεβαιώνει. Μέσα από την δημιουργία της ιστοσελίδας www.iberiagraeca.org παρουσιάζονται όλα τα αρχαιοελληνικά ευρήματα της Ιβηρικής Χερσονήσου, με αναλυτικά στοιχεία για το καθένα, καθώς και όλη η σχετική βιβλιογραφία. «Οι δημοσιεύσεις για την ελληνική παρουσία στην Ιβηρική Χερσόνησο είναι σκόρπιες και σε διάφορες γλώσσες -ισπανική, καταλανική, πορτογαλική. Γι' αυτό και χρειαζόταν ένας κεντρικός μηχανισμός συγκέντρωσης των πληροφοριών ώστε να είναι προσβάσιμες στους ερευνητές», δήλωσαν στην εφημερίδα «TA NEA» οι επιστημονικοί υπεύθυνοι του Κέντρου Iberia Graeca, που δημιουργήσαν από κοινού το ισπανικό υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το Τμήμα Πολιτισμού της Κυβέρνησης της Καταλονίας. Μάλιστα, η Παλόμα Καμπρέρα, του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου και ο Χαβιέρ Ακλιούε, του Αρχαιολογικού Μουσείου της Καταλωνίας, παρουσίασαν τη νέα αυτή προσπάθεια σε εκδήλωση του Ινστιτούτου Θερβάντες της Αθήνας. Φαίνεται πως οι Ιβηρες επηρεάστηκαν ιδιαίτερα από την ελληνική παρουσία, καθώς τα νομίσματα τους εμφανίζονται περίπου την ίδια εποχή με τα ελληνικά. Επιπλέον η γραπτή εκφορά της Ιβηρικής γλώσσας εμφανίζεται και αυτή ταυτόχρονα με την ελληνική παρουσία στη χερσόνησο, ενώ η μία από τις δύο εκδοχές της γραπτής γλώσσας έχει ελληνικούς χαρακτήρες.

Museu d'Arqueologia de Catalunya

Απόψεις από τις πρόσφατες ανασκαφικές έρευνες στο Εμπόριον.

Με μια πρώτη ματιά η οχύρωση θυμίζει τα κυκλώπεια τείχη της Τίρυνθας, με τους τεράστιους ογκόλιθους, μόνο που τα συγκεκριμένα είναι πολύ μεταγενέστερα. Εδώ τα τείχη χρονολογούνται στο δεύτερο ήμισυ του 2ου αι. π.Χ., και για την κατασκευή τους χρησιμοποιήθηκαν μεγάλες ποσότητες ασβεστόλιθου, καθώς και υλικά από μια παλαιότερη οχύρωση που βρισκόταν στην περιοχή από τον 4ο αι. π.Χ., επίσης ελληνικής κατασκευής. Το κλασικό τείχος του 4ου αι. π.Χ. κατασκευάστηκε από ασβεστόλιθο στη νότια πλευρά της Νέας Πόλης. Φαίνεται πως με την ανάπτυξη της πόλης και την ανάγκη επέκτασης των κατοικιών, το παλιό τείχος περιόριζε σημαντικά τις χωροταξικές δυνατότητες. Δύο αιώνες αργότερα το τείχος μετατοπίστηκε περίπου 25 μ. νοτιότερα, φτάνοντας να καλύπτει μια έκταση 200 μ. επί 130 μ., χωρίζοντας παράλληλα το Εμπόριον και από τους ιβηρικούς οικισμούς. Από αυτήν την οχυρωματική κατασκευή, αλλά και τις μεταγενέστερες προσθήκες που ιστορικά γνωρίζουμε πως έγιναν, έχουν ανακαλυφθεί μονάχα κάποια τμήματα, κυρίως στην πλευρά της σημερινής εισόδου στον αρχαιολογικό χώρο. Στη νέα οχύρωση δέσποζαν δύο ψηλοί, τετραγωνικοί πύργοι και μια οχυρωματική κατασκευή στο νότιο τμήμα της, από τα οποία σήμερα δυστυχώς δεν σώζονται παρά κάποια υπολείμματα, ελάχιστα για να αντιληφθεί ο επισκέπτης την τότε εικόνα της περιοχής, αρκετά ωστόσο για τους αρχαιολόγους ώστε να εξηγήσουν με πολλές λεπτομέρειες το πολεοδομικό σχέδιο της οχύρωσης. Με την επέκταση των τειχών, ο χώρος που απελευθερώθηκε χρησιμοποιήθηκε κυρίως για την ανέγερση λατρευτικών κτιρίων και ναών, όπως το Σαραπίειον, ναός αφιερωμένος στον Δία Σάραπι και την Ίσιδα.

Σημαντικότερο όλων των οικοδομημάτων ήταν το Ασκληπιείο, αφιερωμένο στον θεραπευτή θεό της ιατρικής. Λατρευτικό και θεραπευτικό κέντρο συνάμα, το Ασκληπιείο συγκέντρωνε αμέτρη-

τους πιστούς που έρχονταν από πολύ μακριά με την ελπίδα να απαλλαγούν από μακροχρόνια προβλήματα υγείας που τους ταλαιπωρούσαν. Κτισμένο και αυτό χάρη στην επέκταση της πόλης, το Ασκληπιείο περιέκλειε τρεις λατρευτικούς ναούς, χώρους αναμονής και προσευχής των ασθενών καθώς και το άδυτο του ιερέα του θεού. Από τον χώρο αυτόν προέρχεται το λατρευτικό άγαλμα του θεού Ασκληπιού. Ύψους άνω των 2 μ., το άγαλμα του θεού της Ιατρικής πιθανότατα δεν κατασκευάστηκε εδώ αλλά στην Ελλάδα, στη Δήλο, σμιλεμένο σχεδόν εξ ημισείας από πεντελικό και παριανό μάρμαρο, είναι ένα από τα αριστουργήματα της δηλιακής γλυπτικής, και σίγουρα αποτελεί το πιο μακρινό από την Ελλάδα εύρημα αρχαιοελληνικής έργου τέχνης.

Η Αγορά, η Στοά, το ιερό του Σέραπι Δία, οι δεξαμενές, τα εργαστήρια επεξεργασίας του αλατιού και ο κυματοθραύστης στην παραλία είναι επίσης εντυπωσιακά στον αρχαιολογικό χώρο του Εμπορίου. Ο κυματοθραύστης, μάλιστα, από τα πιο εμβληματικά ευρήματα της αρχαίας πολιτείας, δεν ανακαλύφθηκε από την αρχαιολογική σκαπάνη: το αντίθετο, η σκόνη των αιώνων δεν τον σκέπασε ποτέ, ήταν πάντοτε ορατός και για αιώνες επιτελούσε το έργο για το οποίο κατασκευάστηκε, γύρω στον 1ο αι. μ.Χ. Οι διαστάσεις του, συνολικού μήκους 82 μ., πάχους 6 και ύψους 6,50 μ., είναι οι λόγοι της αποτελεσματικότητας και της αντοχής του στον χρόνο.

Τέλος, στο νότιο μέρος του αρχαιολογικού χώρου εκτείνεται η ρωμαϊκή πολιτεία, το Emproiaae. Το Emproiaae, στρατιωτική εγκατάσταση αρχικά, εξελίχθηκε αργότερα σε ρωμαϊκή βάση και έπειτα σε κανονική πολιτεία, υπό την κυριαρχία των Ρωμαίων. Αν και μέχρι σήμερα οι ανασκαφές δεν έχουν φέρει στο φως παρά μικρό τμήμα της ρωμαϊκής πολιτείας, μπορούμε να δούμε στον χώρο υπολείμματα σπιτιών, τειχών και της συνέλευσης, του ρωμαϊκού φόρουμ. Σε ένα μάλιστα από τα σπίτια διατηρείται σχεδόν

Άποψη από τις πρόσφατες ανασκαφικές έρευνες στο Εμπόριον.

ανέπαφο ένα εκπληκτικής λεπτομέρειας ψηφιδωτό που καλύπτει ολόκληρη την επιφάνεια του δαπέδου της οικίας, που προφανώς ανήκε σε κάποιον ανώτερο αξιωματούχο του ρωμαϊκού Εμπροίαε.

Οι έρευνες της 73ης ανασκαφικής περιόδου στο Εμπόριον αποκάλυψαν την κορυφή του απότομου βράχου που αποτελούσε το όριο της πόλης με τον κόλπο του παλιού λιμανιού της ελληνικής πόλης. Το έργο, που ολοκληρώνεται με αυτό το ανασκαφικό πρόγραμμα, αποτελεί μέρος νέας ερευνητικής πρωτοβουλίας του Museu d'Arqueologia de Catalunya, με σκοπό τη μελέτη των αρχαίων λιμενικών περιοχών. Το πρόγραμμα αποκάλυψε το άνω μέρος της όψης του απότομου βράχου που όριζε το όριο της πόλης με το λιμάνι. Οι περιοχές στις οποίες έγιναν εργασίες επέτρεψαν την τεκμηρίωση των δομών και χώρων που ανήκουν στην πρώτη κατοίκηση του κέντρου της πόλης κατά το δεύτερο ήμισυ του 6ου αι. π.Χ., καθώς και άλλα κτήρια από την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο. Κατά τη διάρκεια αυτών των τριών εβδομάδων, 27 φοιτητές από διαφορετικά πανεπιστήμια όλης της Ισπανίας, καθώς και κάποιοι από την Ιταλία και τη Γερμανία, συμμετείχαν στις ποικίλες δραστηριότητες που διοργανώθηκαν στο πλαίσιο του Ephurries International Archaeology Course. Για δεύτερη συνεχή χρονιά, οι δραστηριότητες περιστράφηκαν γύρω από το έργο του Museu d'Arqueologia de Catalunya για τις εγκαταστάσεις και τις λιμενικές περιοχές.

Εκτός από τις έρευνες που αποσκοπούν στην ανασύνθεση της αρχαίας ακτογραμμής της ελληνικής πόλης, αναμένεται επίσης η έναρξη σειράς νέων ερευνών, οι οποίες θα αποκαλύψουν την ιστορία των αποθέσεων αυτής της περιοχής. Οι ανασκαφές, στις οποίες συμμετείχαν οι φοιτητές, επικεντρώθηκαν στο βόρειο άκρο του κέντρου της πόλης, προκειμένου να τεκμηριωθεί η εξέλιξη της αστικής ανάπτυξης σε αυτόν τον τομέα και η σύνδεσή του με το παλιό λιμάνι. Η έρευνα σε μερικούς από τους τάφους έχει επίσης ρίξει φως στην επαναχρησιμοποίηση αυτού του τομέα ως χώρου ταφικής κατά τους τελευταίους δύο αιώνες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, περίοδο κατά την οποία εγκαταλείφθηκε το κέντρο της πόλης. Εν τω μεταξύ, η μερική απομάκρυνση των ιζημάτων που σήμερα γεμίζει το παράκτιο όριο του παλιού λιμανιού κατέστησε δυνατή την οπτική ανάκτηση του βραχύδους ακρωτηρίου που σε ορισμένες περιπτώσεις σχημάτιζε έναν ανοιχτό μικρό βράχο στη θάλασσα. Η απομάκρυνση των ιζημάτων θα συνεχιστεί σε μελλοντικές ερευνητικές περιόδους προκειμένου να αποκαλυφθεί το θαλάσσιο μέτωπο του λιμένα, κάτι θα συμβάλει σημαντικά στην κατανόηση της μορφολογίας του αρχαίου παράκτιου τοπίου της περιοχής.

Πηγή: <http://www.macephurries.cat> | Museu d'Arqueologia de Catalunya | olympia.gr | iefimerida.gr | archaeologynewsnetwork.blogspot.com

ΙΜΕΡΑ ΣΙΚΕΛΙΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΦΕΡΝΟΥΝ ΣΤΟ ΦΩΣ ΙΧΝΗ ΣΕΙΣΜΟΥ

Το 2019, στο Μουσείο Pirro Marconi της Ιμέρας (Ναός της Νίκης) παρουσιάστηκε από την Elena Mango, διευθύντρια της ανασκαφής στην Ιμέρα, και την Francesca Spatafora, νέα διευθύντρια του νέου Αρχαιολογικού Πάρκου Ιμέρας, τα ενδιαφέροντα αποτελέσματα και οι πιο σημαντικές ανακαλύψεις της 8ης ανασκαφικής περιόδου που πραγματοποιήθηκε στην Ιμέρα από το Πανεπιστήμιο της Βέρνης σε συνεργασία με το Αρχαιολογικό Πάρκο της Ιμέρας (Parco Archeologico di Himera), καθώς και μια μικρή επιλογή από τα πρόσφατα ευρήματα.

Η ανασκαφική έρευνα πραγματοποιήθηκε στην περιοχή του Piano del Tamburino, περιοχή της αρχαίας ελληνικής αποικίας της Ιμέρας, στην οποία, τα τελευταία οκτώ χρόνια, ανακαλύφθηκαν δύο ενδιαφέρουσες ιερές θέσεις. Η ανασκαφή επικεντρώθηκε σε μια από τις ιερές θέσεις, χαρακτηριζόμενη από έναν τεράστιο και πολύ ενδιαφέροντα ανοικτό χώρο, επιφάνειας άνω των 100 τ.μ., που χαρακτηρίζεται από την παρουσία τριών βωμών και πολυάριθμες αναθηματικές αποθέσεις, οι οποίες συνίστανται κυρίως σε μικρές λέμβους που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια των τελετών: επρόκειτο για την καρδιά του ιερού, όπου η κοινότητα των κατοίκων της Ιμέρας πραγματοποιούσε γιορτές, τελετές και άλλες δραστηριότητες που συνδέονταν με τη σφαίρα του ιερού. Αυτός ο ανοικτός χώρος περιβάλλεται από δύο κτήρια, στα οποία

προστίθεται τώρα ένα τρίτο, το οποίο θα διερευνηθεί διεξοδικότερα κατά τις επόμενες ανασκαφικές περιόδους.

Τα σημαντικά νέα της φετινής περιόδου είναι η ανακάλυψη ιχών βίαιου σεισμού που φαίνεται να συνέβη στην ύστερη Αρχαϊκή Εποχή. Οι γραπτές πηγές δεν μαρτυρούν αυτό το γεγονός. Έτσι τα αρχαιολογικά ευρήματα δείχνουν ένα πιθανό δραματικό επεισόδιο στη ζωή της πόλης, για το οποίο δεν είχαμε ουδεμία γνώση, ένα δραματικό γεγονός που πρέπει να σημάδεψε βαθιά τους κατοίκους και την εικόνα της πόλης. Η ζωή στην ιερή περιοχή, της οποίας το εν λόγω κτήριο ήταν μέρος, συνεχίστηκε και μετά τον σεισμό, μέχρι που η Ιμέρα καταστράφηκε από τους Καρχηδόνιους το 409 π.Χ.

Οι αρχαιολογικές έρευνες υποστηρίζονται από το Περιφερειακό Τμήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που ίδρυσαν από κοινού το Πανεπιστήμιο της Βέρνης και το Αρχαιολογικό Πάρκο Ιμέρας, ενώ συμμετέχει το Τμήμα Περιφέρειας Παλέρμου και τα Αρχαιολογικά Πάρκα και Μουσεία της περιοχής. Πρόκειται για συνεργασία που έχει δώσει απτά αποτελέσματα για την κατανόηση της αστικοποίησης και της ιστορίας αυτής της ελληνικής αποικίας, αποτελέσματα που προστίθενται στις σημαντικές ανακαλύψεις της τελευταίας δεκαετίας στη δυτική νεκρόπολη, καθιστώντας την Ιμέρα από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους συνολικά της Σικελίας.

Πηγή: www.teletermini.it | beniambientalieculturaliimeresi.wordpress.com

Απόψεις από τις πρόσφατες αρχαιολογικές έρευνες στην Ιμέρα Σικελίας.

Parco di Himera

ΚΥΜΗ ΙΤΑΛΙΑΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Ολοκληρώθηκαν για φέτος (2019) οι ανασκαφικές έρευνες στην ακρόπολη της Κύμης της Ιταλίας. Ομάδα φοιτητών του Τμήματος Επιστημών και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Dilbec) του Πανεπιστημίου Luigi Vanvitelli, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Carlo Rescigno, έφερε στο φως τα θεμέλια του αρχαίου ναού που χρονολογείται στον 8ο αι. π.Χ.

«Από τις ανασκαφές που έγιναν στη νότια πλευρά του ναού, καταφέραμε να καταλάβουμε και να διαχωρίσουμε το αρχαιότερο κτήριο από τη μεταγενέστερη ανακατασκευή του», σημειώνει ο αρχαιολόγος Carlo Rescigno, ο οποίος ερευνά εδώ και χρόνια τις ιστορικές φάσεις του ιερού κτηρίου στην ακρόπολη.

«Σειρά τεχνικών παρατηρήσεων μάς επέτρεψε να προσδιορίσουμε τα διάφορα στάδια κατασκευής του μεγαλύτερου ναού που βρίσκεται στην ακρόπολη. Κατά τη μελέτη της στρωματογραφίας βρήκαμε υλικά που χρονολογούνται από την ύστερη Γεωμετρική περίοδο, δηλαδή το δεύτερο ήμισυ του 8ου αι. π.Χ., τα οποία δείχνουν ότι ήδη εκείνη τη εποχή η κορυφή της ακρόπολης της Κύμης ήταν ένας πολυσύχναστος τόπος».

«Δυστυχώς, δεν υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες για το πρώτο αρχαϊκό οικοδόμημα, το οποίο μάλλον ήταν κάτι περισσότερο από μια ιερή καλύβα στο κέντρο του λόφου, επειδή τα πάντα καταστράφηκαν από τα επόμενα μνημεία».

«Περί το 630-620 π.Χ. δημιουργήθηκε το άνδρηρο, το οποίο σήμερα είναι ορατό μέσα από έναν τοίχο, που καταστράφηκε με την επακόλουθη ανοικοδόμηση, και αμέσως μετά, γύρω στο 580 π.Χ., κτίστηκε ένα μεγάλο ορθογώνιο κτήριο, το οποίο βρήκαμε κατά την ανασκαφή της νότιας πλευράς της ακρόπολης, το οποίο οικοδομήθηκε με τη χρήση ορισμένων τμημάτων του προηγούμενου κτηρίου».

«Σε μια άλλη ανασκαφή που πραγματοποιήθηκε στη βόρεια πλευρά του κυρίως ναού», συνεχίζει ο Rescigno «βρέθηκε ένας μαζικός τάφος με πολυάριθμους σκελετούς που χρονολογούνται από τον Μεσαίωνα. Και εδώ, μόλις αφαιρέθηκαν τα οστά, βρήκαμε λείψανα θεμελίωσης που χρονολογούνται στην εποχή του πρώτου οικισμού».

Η Κύμη ήταν αρχαία ελληνική αποικία της Κάτω Ιταλίας στην περιοχή της Καμπανίας, βορειοδυτικά της Νάπολης. Ιδρύθηκε από Ευβοείς από την Χαλκίδα και την Κύμη στα μέσα του 8ου αι. π.Χ. και ήταν η πρώτη ελληνική αποικία στην Ιταλική ενδοχώρα και από τις πρώτες αποικίες που ιδρύθηκαν κατά τον δεύτερο ελληνικό αποικισμό. Από την αποικία Κύμη θεωρείται πως εισήχθη το ελληνικό αλφάβητο στην Ιταλική χερσόνησο, με αποτέλεσμα τη δημιουργία του λατινικού αλφαβήτου.

Πηγή: ilmattino.it

Κύμη Ιταλίας.

ΦΑΝΑΓΟΡΕΙΑ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΡΙΜΑΙΑ

Το Ίδρυμα Volhøe Delo ανακοίνωσε τα ευρήματα και τις ανακαλύψεις της 16ης ανασκαφικής περιόδου του Αρχαιολογικού Προγράμματος της Φαναγόρειας, που διεξάγεται στην «Άνω» και «Κάτω» πόλη, όσο και στις ανατολικές και δυτικές νεκροπόλεις, αλλά και στο βυθισμένο στη θάλασσα τμήμα της αρχαίας πόλης.

Δύο από τα τρία σημαντικότερα ευρήματα των τελευταίων αρχαιολογικών ερευνών εντοπίστηκαν στην περιοχή της Ανατολικής Νεκρόπολης της Φαναγόρειας. Στο τέλος της προηγούμενης περιόδου (2018), οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν στη σαρκοφάγο πολεμιστή ένα σφραγισμένο γυάλινο αγγείο. Τέτοια αγγεία είναι συνήθως κενά και περιστασιακά φέρουν υπολείμματα υγρασίας στα τοιχώματα. Το αγγείο της Φαναγόρειας ήταν πλήρες αλμυρού υγρού και η συγκέντρωση αλατιού σε αυτό ήταν υψηλότερη από το θαλασσινό νερό του κόλπου του Ταμάν, στην ακτή του οποίου βρισκόταν η Φαναγόρεια. Τα αποτελέσματα των ερευνών που ολοκληρώθηκαν φέτος (2019) και οι πληροφορίες σχετικές με τα αρχαία έθιμα ταφής επιτρέπουν την υπόθεση ότι το υγρό στο δοχείο περιείχε ανθρώπινα δάκρυα. Τέτοια αγγεία -δακρύων- περιγράφονται στα βιβλικά κείμενα («κρατώντας τα δάκρυα των πενθούντων»). Τα δοχεία δακρύων ήταν γεμάτα με δάκρυα ανθρώπων που πενθούσαν τους αγαπημένους τους, τα οποία αμέσως μετά τοποθετούνταν σε κρύπτη. Με μεγάλη πιθανότητα

Επιτύμβια στήλη με παράσταση έφιππου πολεμιστή από τη Φαναγόρεια.

Volhøe Delo Foundation

Άποψη των ερειπίων της Κάτω Πόλης της Φαναγόρειας.

Volhøe Delo Foundation

Volnoe Delo Foundation

Η ταφή γυναίκας με το παιδί της, από το Ανατολικό Νεκροταφείο της Φαναγόρειας.

Volnoe Delo Foundation

Αγγείο δακρύων που βρέθηκε σε τάφο πολεμιστή στην Ανατολική Νεκρόπολη της Φαναγόρειας.

είναι δυνατόν να ισχυριστούμε ότι το αγγείο που βρέθηκε στη Φαναγόρεια ήταν γεμάτο με δάκρυα ανθρώπων που πένθησαν τον θάνατο κάποιου ηρωικού πολεμιστή. Κατά την ίδια ανασκαφική περίοδο, μια άλλη ασυνήθιστη ανακάλυψη έγινε στην ίδια περιοχή της Ανατολικής Νεκρόπολης. Σε μια σαρκοφάγο βρέθηκαν τα λείψανα μιας γυναίκας που είχε ταφεί με το μωρό της, το οποίο, κρίνοντας από τα τρία ψέλια (βραχιόλια) στο χέρι του, ήταν κορίτσι.

Η αρχιτεκτονική της ταφικής δομής και η πλούσια διακόσμηση της κυπαρισσένιας σαρκοφάγου μαρτυρούν την υψηλή κοινωνική θέση της νεκρής. Η γυναίκα ήταν ενδεδυμένη με ένα χαλαρό φόρεμα, δεμένο στον ώμο της με καρφίτσα διακοσμημένη με έγχρωμο σμάλτο. Είναι προφανές ότι μητέρα και κόρη πέθαναν την ίδια στιγμή και θάφτηκαν μαζί. Είναι αδύνατο να διαπιστωθεί η αιτία του θανάτου τους, αλλά μάλλον συνδέεται με τα δραματικά γεγονότα της ιστορίας του Βασιλείου του Βοσπόρου του 2ου αι. μ.Χ. Ήταν εποχή ευημερίας για το Βόσπορο, αλλά ταυτόχρονα περίοδος μεγάλων πολεμικών συγκρούσεων των ελληνικών πόλεων με τους νομάδες επιδρομείς. Η μητέρα και η κόρη ίσως έπεσαν θύμα μιας από τις πολλές συγκρούσεις με τις νομαδικές φυλές που είχαν επιτεθεί στις ελληνικές πόλεις του Βοσπόρου. Η θέση της ταφής, περιβαλλόμενη από τάφους πεσόντων πολεμιστών, υποστηρίζει αυτή την υπόθεση. Το ανατολικό τμήμα της νεκρόπολης περιέχει σημαντικό αριθμό ταφών πολεμιστών. Στην αρχαιότητα, οι νεκροί στρατιώτες θάβονταν με την στρατιωτική τους ενδυμασία και τον σπλισμό τους, αποτελούμενος από σπαθιά και δόρατα. Στις λίθινες επιτύμβιες πλάκες, οι νεκροί απεικονίστηκαν ως ιππείς, συνδεδεμένοι από τους υπηρέτες τους.

Πριν από μερικά χρόνια, οι επιστήμονες της αρχαιολογικής αποστολής στη Φαναγόρεια, βρήκαν στην είσοδο ενός τάφου πο-

λεμιστή, ένα ξίφος στολισμένο με ρουμπίνι. Η λεπίδα ήταν ελαφρώς έξω από τη θήκη, ένα είδος συμβολικής προειδοποίησης προς τους επίδοξους τυμβωρύχους στην αρχαία Ελλάδα και για την επικείμενη τιμωρία τους σε περίπτωση βεβήλωσης του τάφου του ήρωα. Το τρίτο σημαντικό εύρημα κατά την ίδια ερευνητική περίοδο, έγινε στην «Κάτω Πόλη». Εκεί οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν λείψανα από αρχαίο χριστιανικό ναό, θραύσματα του άνω μέρους μιας μεγάλης μαρμάρινης τράπεζας και μια μαρμάρινη κρήνη. Τα τεχνουργήματα χρονολογούνται από τον 5ο και τον 6ο αι. μ.Χ. Η τράπεζα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως βωμός, τράπεζα προσφορών, καθώς και κατά τη διάρκεια των τελετουργιών και επιμνημόσυτων δείπνων. Η μαρμάρινη κρήνη, κρίνοντας από το μέγεθος, χρησιμοποιήθηκε για το βάπτισμα όχι μόνο παιδιών αλλά και ενηλίκων. Και τα δύο ευρήματα μπορούν να θεωρηθούν ως αποδείξεις για την ύπαρξη ενός από τους πρώτους παλαιοχριστιανικούς ναούς στο Βασίλειο του Βοσπόρου στη Φαναγόρεια.

Πηγή: archaeologynewsnetwork.blogspot.com | Volnoe Delo Foundation

Επιμέλεια:
Σταυρούλα Μασουριδί
Αρχαιολόγος